

BLOKLESSEN

les	leerwerkboek	toetsboek	inhoud	domein	lesdoel
week 1					
1	X		doel 1	Optellen en aftrekken	Het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen: • herkennen en weet het antwoord zonder te tellen (les 1 en 2); • verhaal erbij bedenken (les 2).
2	X		doel 1		
3	X		doel 2	Optellen en aftrekken	Het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.
4	X		doel 2		
5	X		herhaling	Optellen en aftrekken	Het kind herhaalt de doelen van de week.
week 2					
6	X		doel 3	Splitsen	Het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10: • begrijpt de verschillende splitsnotaties, waaronder de splitspaal (les 6); • weet vlot het antwoord zonder te tellen (gememoriseerd) (les 7).
7	X		doel 3		
8	X		doel 4	Tijd	Het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren: • tijdsduur bepalen tussen twee gegeven tijden (les 8); • bepalen hoe laat het zal zijn bij een gegeven tijd en een aangegeven tijdsduur (les 9).
9	X		doel 4		
10	X		herhaling	Splitsen Tijd	Het kind herhaalt de doelen van de week.
week 3					
11	X		meten en meetkunde	Meetkunde	Het kind begrijpt wat spiegelen is en kan dit toepassen in eenvoudige situaties. Het kind kan symmetrieassen aanwijzen.
12		X	toets		Het kind maakt de toets over de doelen van het vorige blok.
13	X		remediëren, herhalen, verrijken	Optellen en aftrekken	Het kind herhaalt, remedieert of verrijkt de doelen van de eerste week.
14	X		remediëren, herhalen, verrijken	Splitsen Tijd	Het kind herhaalt, remedieert of verrijkt de doelen van de tweede week.
15	X		blokafsluiting	Optellen en aftrekken Splitsen Tijd	Keuze uit verschillende activiteiten om het blok af te sluiten.

CONDITIETRAINING

ORGANISATIE

De conditietraining kan voorafgaand aan of na de blokles worden gemaakt.

POWER (LES 1, 3, 6, 8)

In het onderdeel Power van de conditietraining werken de kinderen zelfstandig aan de doelen van het vorige blok. Deze doelen worden daarna getoetst in de bloktoets. De laatste 2 opgaven (toets- en transferopgaven) zijn het belangrijkste om te peilen of het kind klaar is voor de toets.

Kinderen die in het vorige blok hebben laten zien de toetsdoelen te beheersen, kunnen dit blok zelfstandig met het onderdeel Power aan de slag.

Is dit niet het geval, plan dan direct extra rekentijd en begeleiding voor deze kinderen. Voor suggesties, zie de verlengde instructie bij de bloklessen en de remediëring bij les 13/14 van het vorige blok.

les	leerwerkboek	domein	lesdoel
week 1			
1	X	Oriëntatie getallen	Het kind oefent de getsymbolen t/m 100 op volgorde te zetten en te plaatsen op de kaartjesgetallenlijn.
3	X	Optellen en aftrekken	Het kind oefent het herkennen van 5-sommen (optellen), rekenen met verwisselen en weet het antwoord zonder te tellen.
week 2			
6	X	Oriëntatie getallen	Het kind oefent 10 en eenheden samen te voegen in een splitschema en in sommentaal.
8	X	Meetkunde	Het kind oefent het maken van een plattegrond bij een blokkenbouwsel en oefent hoogtegetallen te noteren.

SPEED (LES 2, 4, 7, 9)

In het onderdeel Speed van de conditietraining werken de kinderen zelfstandig aan het automatiseren en memoriseren van de basisvaardigheden.

Alle onderdelen zijn terug te vinden in de bouwstenen van 'PP4 rekenmuur basisvaardigheden' groep 3, zie hoofdstuk 3.3 De *Pluspunt* Rekenmuur: rekendrempels van de algemene handleiding.

Bij het overgrote deel van de bouwstenen zijn ook rekenspellen in te zetten, zie hiervoor het spellenkatern in de handleiding. De rekenspellen kunnen worden ingezet in plaats van de conditietraining en/of als kinderen nog extra oefening (extra rekentijd) nodig hebben.

geautomatiseerd beheersen. Is dit niet het geval, start dan nog niet met het Speed-gedeelte en laat de kinderen eerst aan dit onderdeel werken. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de rekenspellen bij deze drempel.

Zet bij opgave 1 de timer op het in de les aangegeven aantal minuten. Geef aan dat de kinderen in deze tijd zo snel (en zo goed) mogelijk moeten werken. Laat de kinderen een streep zetten onder de laatste som die ze in deze tijd hebben gemaakt. Controleer kort waar ze de streep hebben gezet. Daarna kunnen ze de resterende tijd vlot doorwerken aan de andere opgaven. In de bloktoets is de eerste opgave een tempo-opgave.

In les 12 wordt aangegeven hoeveel minuten er voor de tempo-opgave beschikbaar is.

AANDACHTSPUNTEN

Het proces van automatiseren kan alleen succesvol verlopen als de kinderen de basisvaardigheid die wordt

les	leerwerkboek	drempel	bouwsteen en onderdeel
week 1			
2	X	2 oriëntatie getallen t/m 100	hoeveelheden t/m 20 getallen t/m 50
4	X	1 rekenen t/m 10	1B optellen (+ 1, + 2 en dubbelsommen) 1C aftrekken (- 1 en -2)
week 2			
7	X	2 oriëntatie getallen t/m 100	getallen t/m 50
9	X	1 rekenen t/m 10	A splitsen

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen van de hoogste groep
voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: herhaling bekende sommen

- 1 Hier zie je alle soorten sommen die jullie kunnen maken zonder te tellen. Kies 1 soort som en bedenk er een som t/m 10 bij, bijvoorbeeld $7 + 2$. Schrijf die som op je wisbordje, zonder antwoord.
- 2 Loop door de klas en maak een tweetal. Laat je som zien aan elkaar. De ander vertelt wat voor soort som het is en lost de som op. Bijv. bij $5 + 3$: dit is een 5-som, $5 + 3 = 8$.
- 3 Ruil dan van wisbordje en loop weer door de klas. Zoek iemand die ook vrij is en maak weer een tweetal. Bekijk elkaars som en los de som op.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie op een moment naar keuze.

Geef denktijd en laat denkpapier gebruiken.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Bekijk het filmpje.
- 3 Leg 7 blokken neer. Er liggen 7 blokken. Ik pak ze allemaal weg. Pak de blokken. Hoeveel blokken liggen er nog? (0) We hebben een som gemaakt. Zijn er blokken bijgekomen? (nee) Zijn er blokken weggehaald? (ja) Dan is het een erafsom, een minsom. Welke? Schrijf $7 - 7 = 0$ op het bord. Wat betekent die 7? (blokken die we hadden) Deze 7? (blokken die weg zijn, die eraf gaan) Die 0? (blokken die over zijn)
- 4 Hoe gaat het verhaal? (Er zijn 7 blokken en alle blokken gaan weg.) Er blijft niets over! Dit noemen we een 'verdwijnsom'.
- 5 We doen een som die erop lijkt. Leg 7 blokken neer. Hoeveel? (7) Pak er 6. Hoeveel zijn er weg? (6) Welke som hoort daarbij? Schrijf $7 - 6 = 1$ op. Wat betekent die 7? (blokken die er lagen) En die 6? (blokken die weg zijn, die eraf gaan) En die 1? (het blok dat over is)
- 6 Deze sommen kun je maken zonder tellen en zonder het rekenrek. Je weet het antwoord meteen. Er blijft niets of bijna niets over. Alles gaat weg of bijna alles gaat weg. Dit noemen we verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen.

DENKVRAAG

Hoeveel verdwijnsommen kun je maken tot en met 10? (10: $10 - 10$, $9 - 9$, ... $1 - 1$)

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. De een legt een aantal blokjes (fiches) op tafel. De ander zegt hoeveel

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen:

- herkennen en weet antwoord zonder te tellen (les 1 en 2);
- verhaal erbij bedenken (les 2).

Rekenwoordenschat

- de bijna-verdwijnsom
- de verdwijnsom

- leerwerkboek blz. 4-5
- antwoordenboek blz. 4-5
- conditietraining blz. 6-7
- observatieformulier

Extra

- instructie: 7 grote blokken (voor de leerkracht), 10 blokjes of fiches (per tweetal)
- verlengde instructie: 10 blokjes of fiches (per kind)

BLOK 7

LES 1

DOEL 1

- Je leert verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen herkennen.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

$$4 - 4 = 0$$

$$4 - 3 = 1$$

1

Bedenk zelf sommen en maak deze. bijvoorbeeld:

$$8 - 8 = 0$$

$$2 - 2 = 0$$

$$4 - 4 = 0$$

$$7 - 7 = 0$$

$$7 - 6 = 1$$

$$3 - 2 = 1$$

$$4 - 3 = 1$$

$$6 - 6 = 0$$

2

Zoek de verdwijnsommen en de bijna-verdwijnsommen.

Maak deze sommen.

$$5 - 4 = 1$$

$$8 - 4 =$$

$$9 - 9 = 0$$

$$8 - 7 = 1$$

$$10 - 1 =$$

$$8 - 8 = 0$$

$$9 - 8 = 1$$

$$5 - 2 =$$

$$7 - 7 = 0$$

$$7 - 6 = 1$$

$$8 - 5 =$$

$$10 - 9 = 1$$

3

Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

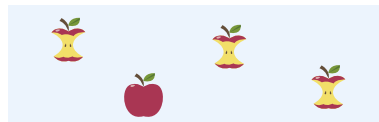
$$\text{som: } 7 - 6 = 1$$

1 ei

$$\text{som: } 5 - 4 = 1$$

1 banaan

$$\text{som: } 4 - 3 = 1$$

1 appel

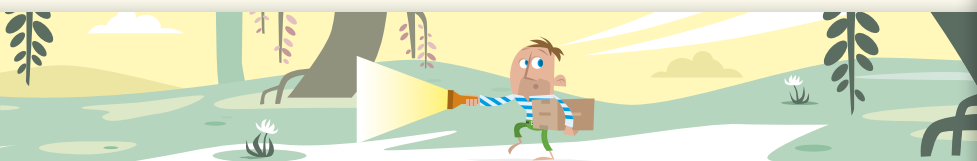
$$\text{som: } 5 - 5 = 0$$

0 eieren

OBSERVATIE

Herkent het kind verdwijn-sommen en bijna-verdwijn-sommen en weet het kind het antwoord zonder te tellen?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

4

Maak de sommen zonder te tellen.

$6 - 6 = 0$	$4 - 3 = 1$	$4 - 4 = 0$	$3 - 2 = 1$
$5 - 2 = 3$	$10 - 1 = 9$	$6 - 2 = 4$	$7 - 1 = 6$
$5 - 4 = 1$	$9 - 1 = 8$	$10 - 9 = 1$	$8 - 8 = 0$
$6 - 1 = 5$	$7 - 6 = 1$	$10 - 2 = 8$	$9 - 8 = 1$
$2 - 1 = 1$	$9 - 2 = 7$	$8 - 2 = 6$	$7 - 2 = 5$

5

Bedenk zelf sommen en maak deze. bijvoorbeeld:

verdwijnsommen

$3 - 3 = 0$
 $6 - 6 = 0$
 $5 - 5 = 0$
 $9 - 9 = 0$
 $4 - 4 = 0$

bijna-verdwijnsommen

$4 - 3 = 1$
 $9 - 8 = 1$
 $3 - 2 = 1$
 $7 - 6 = 1$
 $8 - 7 = 1$

KIJK TERUG

Bedenk 2 verdwijnsommen en 2 bijna-verdwijnsommen.

het er zijn en pakt daarna alle of bijna alle blokjes (fiches) weg.

Bedenk samen de som die daarbij hoort. Schrijf de som op en het antwoord. Vertel aan elkaar hoe het verhaal gaat. Maak zo meer sommen.

- Je weet het antwoord meteen, zonder te tellen. Kijk bij de Hulp als je het niet meer weet.
- Inventariseer een aantal sommen en bespreek ze na: Welke som hebben jullie bedacht? Hoe ging het verhaal?

OPGAVE 2

- Zet een kruisje voor de verdwijn- en bijna-verdwijnsommen. De sommen waar alles weg gaat of waarbij er 1 overblijft. Je hoeft alleen die sommen te maken, de andere sommen hoeft je niet te maken. Het gaat erom dat je de verdwijn- en bijna-verdwijnsommen herkent.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Licht de opgaven kort toe. Vraag of de kinderen willen aangeven als opgave 3 niet lukt zonder te tellen. Schrijf bij de Kijk terug alleen de som en nog niet het antwoord op.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- Leg 5 fiches op tafel. Hoeveel fiches? (5) Bedek ze met de hand. Hoeveel weg? (5) Hoeveel over? (0)
- Welke som past hierbij? ($5 - 5 = 0$) Schrijf de som op. Deze som kun je maken zonder tellen en zonder het rekenrek. Je weet het antwoord meteen. Er blijft niets over. Alles gaat weg. Dit is een verdwijnsom.
- Laat nu zelf een verdwijnsom bedenken: Leg fiches op tafel, bedek ze allemaal, bedenk de som en het verhaal.
- Neem op deze manier een paar sommen door.
- Herhaal bovenstaande met bijna-verdwijnsommen.
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- Maak tweetallen. Bekijk de sommen van de ander bij de Kijk terug. Maak de sommen van elkaar. Vertel elkaar of het een verdwijnsom is of een bijna-verdwijnsom.

CONDITIETRaining

⌚ 20

Doel: blok 6 doel 1.

Het kind oefent de getalsymbolen t/m 100 op volgorde te zetten en te plaatsen op de kaartjesgetallenlijn.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les en bekijk het filmpje nog een keer.
- 2 We gaan verder oefenen met de verdwijnsommen en de bijna-verdwijnsommen. Ik ga een kort verhaal vertellen waar zo'n som in zit. Als het een bijna-verdwijnsom is, steek je 1 vinger op, want het antwoord van een bijna-verdwijnsom is altijd 1. Geef de kinderen even denktijd en geef zo nodig een voorbeeld. Als het een verdwijnsom is, steek je je vuisten omhoog. Laat zien hoe je dat doet. Geef de kinderen weer even denktijd. Eerst goed luisteren en nadenken. Je steekt pas je vinger op je vuisten op, als ik zeg: 'Laat maar zien'.
- 3 Julia heeft 7 knikkers. Zij verliest er 6. Laat maar zien. (1)
Sem heeft 3 boterhammen bij zich. Hij eet er 3 op. Laat maar zien. (0)
Lieve heeft 4 vriendinnetjes uitgenodigd. Na een uurtje moeten er 3 naar huis. Laat maar zien. (1)
Er zitten 5 vogels op een tak. De kat komt eraan. Nu vliegen er 5 vogels weg. Laat maar zien. (0)

DENKVRAAG

Maak een bijna-verdwijnsom met het grootste getal dat je kent. Bedenk een verhaal bij deze som.

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. Schrijf op het bord: $4 - 4$. Bedenk samen een verhaal bij deze som. Geef een minuut denktijd. Laat een aantal kinderen hun verhaal vertellen.
- 2 Kies een geschikt en kloppend verhaal uit. Teken dit verhaal in je leerwerkboek. Je hoeft geen echte (vogels of iets anders uit het verhaal) te tekenen, maar je mag tekenen met rondjes.
- 3 Bespreek de tekening na. Koppel de tekening aan het verhaal en maak helder dat het om een verdwijnsom gaat. Bijv. bij een verhaal van vogels die wegvliegen: Waar zie ik de 4 vogels die op de tak zaten? (4 rondjes) Waar zie ik de vogels die wegvliegen? (rondjes die zijn doorgestreept) Waar zie ik hoeveel vogels er nog op de tak zitten? (De rondjes die niet zijn doorgestreept, dat zijn er 0!) Wat voor soort som is het? (verdwijnsom) Waarom is het een verdwijnsom? (Alle rondjes zijn doorgestreept, alle vogels zijn weg.)

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen:

- herkent en weet het antwoord zonder te tellen (les 1 en 2);
- verhaal erbij bedenken (les 2).

- leerwerkboek blz. 6-7
- antwoordenboek blz. 6-7
- conditietraining blz. 8-9
- observatieformulier

BLOK 7

LES 2

DOEL 1

- Je leert verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen herkennen.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.
- Je kunt een verhaal bedenken bij een verdwijnsom en bijna-verdwijnsom.

HULP

$$4 - 4 = 0$$

$$4 - 3 = 1$$

1

Bedenk een verhaal bij de som.

$$4 - 4 = \dots\dots\dots$$

2

Bedenk een verhaal bij de som.

$$4 - 3 = \dots\dots\dots$$

3

Zoek de verdwijnsommen.

$$4 - 4$$

$$2 - 2$$

$$8 - 2$$

$$6 - 3$$

$$4 - 2$$

$$7 - 3$$

$$5 - 2$$

$$8 - 8$$

$$3 - 3$$

$$8 - 2$$

$$5 - 5$$

$$9 - 9$$

OBSERVATIE

- Herkent het kind verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen?
- Kan het kind een verhaal bedenken bij verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen?

geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

OPGAVE 2

- 1 Maak tweetallen. Schrijf op het bord: $4 - 3$. Bedenk samen een verhaal bij deze som. Geef een minuut denktijd. Laat een aantal kinderen hun verhalen vertellen.
- 2 Kies een geschikt verhaal. Teken dit verhaal in je leerwerkboek. Je mag weer met rondjes tekenen. Bespreek na op dezelfde manier als bij opgave 1.
- 3 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. Bij opgave 3 kruis je de verdwijnsommen aan. Schrijf bij de 'Kijk terug' alleen de som en nog niet het antwoord op.
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

- 1 Bespreek een goed verhaal uit opgave 1 of 2. Lees dit nog eens rustig voor en laat de kinderen het verhaal weergeven met fiches of blokjes. Laat ze daarna de som erbij noteren.
- 2 Waarom noem je dit een verdwijnsom of een bijna-verdwijnsom? (er blijft niets of 1 over) Waarom zijn dat makkelijke sommen? (je weet het antwoord, je hoeft niet te tellen of een rekenrek te gebruiken; alles of bijna alles gaat weg)
- 3 Laat tot slot elk kind een verhaal bedenken bij een bijna-verdwijnsom.
- 4 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Maak tweetallen. Bekijk de sommen die de ander heeft gemaakt bij de Kijk terug in het leerwerkboek. Maak de sommen van elkaar. Vertel aan elkaar of het een verdwijnsom is of een bijna-verdwijnsom.
- 2 Hoe kun je aan een tekening zien of het een verdwijnsom is? (alles is doorgestreept)

CONDITIETRAINING

20

Drempel 2: bouwsteen: oriëntatie getallen t/m 100.

Doel: het kind kan hoeveelheden t/m 20 vlot aflezen en kan getallen t/m 50 vlot op volgorde zetten.

Zet bij opgave 1 de timer op 1 minuut, zie verder het blokmenu voor instructies.

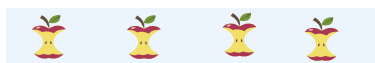
4

Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

som: $6 - 5 = 1$

1 ijsje

som: $4 - 4 = 0$

0 appels

som: $7 - 7 = 0$

0 bananen

som: $3 - 2 = 1$

1 ijsje

5

Maak de sommen.

$6 - 1 = 5$	$7 - 7 = 0$	$5 - 2 = 3$	$5 - 4 = 1$
$3 - 3 = 0$	$7 - 6 = 1$	$9 - 1 = 8$	$4 - 1 = 3$
$10 - 9 = 1$	$4 - 2 = 2$	$6 - 5 = 1$	$8 - 8 = 0$
$9 - 2 = 7$	$8 - 1 = 7$	$8 - 7 = 1$	$7 - 2 = 5$
$4 - 3 = 1$	$3 - 2 = 1$	$6 - 6 = 0$	$9 - 8 = 1$

6

Bedenk zelf sommen en maak deze.

verdwijnsommen

$1 - 1 = 0$	$9 - 9 = 0$
$5 - 5 = 0$	$6 - 6 = 0$
$4 - 4 = 0$	

bijna-verdwijnsommen

$3 - 2 = 1$	$5 - 4 = 1$
$6 - 5 = 1$	$6 - 5 = 1$
$10 - 9 = 1$	

KIJK TERUG

Bedenk 2 verdwijnsommen en 2 bijna-verdwijnsommen.

.....	
.....	

EXTRA

We gaan ervan uit dat de getalbeelden vaardigheden zijn die de kinderen beheersen (onderliggende vaardigheden). Check of dat ook zo is en werk daar anders eerst aan. Extra oefenstof hiervoor is te vinden in de oefensoftware en de printbladen.

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern Combinatiegroepen van de hoogste groep voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: getalbeelden 6 tot en met 10

- 1 Maak tweetallen. Je oefent getalbeelden op de vingers. Zeg wat je ziet: een volle hand en ... losse vingers. Zet op 8. Wat zie je? (volle hand en 3 vingers, 8)
- 2 Zet om de beurt een getalbeeld op van 6 of meer. De ander zegt wat hij ziet en hoeveel het is.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Bekijk het filmpje.
- 3 In deze les leer je 5-sommen bij het aftrekken. Bij een 5-som bij het aftrekken gaat 1 volle hand weg of er blijft 1 volle hand over. Zet 7 op: 1 volle hand en 2 vingers. Geef beurten. Hoeveel is dat? (7) Buig de 2 vingers. Hoeveel weg? (2) Hoeveel over? (5) Welke som hoort daarbij? ($7 - 2 = 5$) Schrijf de som op het bord. Wat betekent die 7? (alle vingers die ik had opgezet) En die 2? (vingers die weggaan) En die 5? (vingers die overblijven)
- 4 Zet weer 7 op. Hoeveel vingers? (7) Buig 5 vingers weg (de volle hand). Hoeveel vingers weg? (5) Hoeveel over? (2) Welke som hoort daarbij? ($7 - 5 = 2$) Schrijf de som op het bord. Wat betekent die 7? (vingers die ik had opgezet) En die 5? (vingers die weggaan) En die 2? (vingers die overblijven)
- 5 Kijk naar de sommen op het bord. Dit zijn de twee 5-sommen die bij het getalbeeld 7 horen. 7 bestaat uit 5 en 2: 1 volle hand en 2 vingers. Je kunt de 5 weghalen, de volle hand: $7 - 5 = 2$ over. Of je haalt de 2 vingers weg, $7 - 2 = 5$ over. Deze sommen kun je maken zonder te tellen. Laat nog een keer zien. 1 volle hand en 2 vingers. Als ik er 2 weghaal, houd ik er 5 over. Welke som was dat? ($7 - 2 = 5$, wijs aan) En als ik er 5 weghaal, houd ik er 2 over. Welke som was dat? ($7 - 5 = 2$, wijs aan). Dat zijn bij aftrekken de twee 5-sommen die bij 7 horen.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

- leerwerkboek blz. 8-9
- antwoordenboek blz. 8-9
- conditietraining blz. 10-11
- observatieformulier

BLOK 7

LES 3

DOEL 2

- Je leert 5-sommen (aftrekken) herkennen.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

$$7 - 5 = 2$$

$$7 - 2 = 5$$

1

Bedenk 5-sommen en maak deze. bijvoorbeeld:

$$8 - 3 = 5$$

$$9 - 4 = 5$$

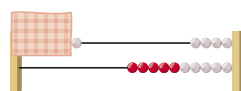

$$7 - 5 = 2$$

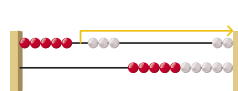
$$10 - 5 = 5$$

2

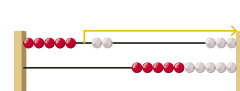
Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

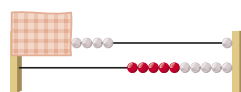
$$6 - 5 = 1$$

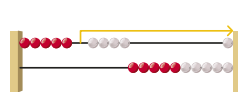
$$8 - 3 = 5$$

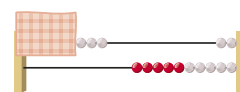
$$7 - 2 = 5$$

$$9 - 5 = 4$$

$$9 - 4 = 5$$

$$8 - 5 = 3$$

3

Zoek de 5-sommen en maak deze.

$$\square 6 - 1 = 5$$

$$\square 7 - 1 = \dots$$

$$\square 8 - 1 = \dots$$

$$\square 9 - 1 = \dots$$

$$\square 6 - 2 = \dots$$

$$\square 7 - 2 = 5$$

$$\square 8 - 2 = \dots$$

$$\square 9 - 2 = \dots$$

$$\square 6 - 3 = \dots$$

$$\square 7 - 3 = \dots$$

$$\square 8 - 3 = 5$$

$$\square 9 - 3 = \dots$$

$$\square 6 - 4 = \dots$$

$$\square 7 - 4 = \dots$$

$$\square 8 - 4 = \dots$$

$$\square 9 - 4 = 5$$

$$\square 6 - 5 = 1$$

$$\square 7 - 5 = 2$$

$$\square 8 - 5 = 3$$

$$\square 9 - 5 = 4$$

OBSERVATIE

Herkent het kind 5-sommen (aftrekken) en weet het kind het antwoord zonder te tellen?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. Bedenk 5-sommen met aftrekken. De een zet een vingerbeeld op van 6 of meer. De ander zegt eerst wat hij ziet en daarna hoeveel vingers het zijn. Bedenk dan samen de twee 5-sommen, schrijf op en reken uit. Het gaat om minssommen. Weet je het niet meer? Kijk naar de Hulp.

OPGAVE 2

- 1 Bedenk de som die past bij het rekenrek en schrijf die op. Schrijf het antwoord erbij. Kralen die 'weggaan', eraf gaan, worden naar rechts geschoven of bedekt.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. Bij opgave 4 zoek je de 5-sommen en maakt deze zonder te tellen. Let op: je maakt dus niet alle sommen, alleen de 5-sommen. De andere hoeft je niet te maken. Schrijf bij de 'Kijk terug' alleen de som en nog niet het antwoord op.
- 3 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Zie 'Extra' voor problemen met het niet vlot herkennen van de getalbeelden t/m 10. Licht het probleem in het niet begrijpen dat je met die beelden 5-sommen bij aftrekken kunt maken? Oefen dan als volgt:

- 1 Oefen met de som $9 - 5 = 4$. Zet 9 op. De volle hand weg. Alleen de losse vingers over. Dat weet je ineens, zonder te tellen. Hoeveel? (4) Je hoeft niet te tellen.
- 2 Zet weer 9 op. Nu gaan de losse vingers weg. De volle hand blijft over. Dat weet je ineens, zonder te tellen. Hoeveel? (5) Je kunt in 1 keer zien hoeveel er over is. Dat hoeft je niet te tellen.
- 3 Je kunt van 9 vingers dus ineens de volle hand wegnemen of de losse vingers. Zo heb je twee 5-sommen: $9 - 5$ en $9 - 4$.
- 4 Zet 8 op met je vingers. Welke twee 5-sommen kun jij bedenken? Laat maar zien en schrijf de sommen op. Zo nodig: Bedenk maar: je kunt de volle hand weghalen of de losse vingers.
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Maak tweetallen. Bekijk de sommen die de ander heeft gemaakt bij de Kijk terug. Maak die sommen, vertel aan elkaar waarom het 5-sommen zijn.

CONDITIETRAINING

⌚ 20

Doel: blok 6, doel 2.

Het kind oefent het herkennen van 5-sommen (optellen), rekenen met verwisselen en weet het antwoord zonder te tellen.

4

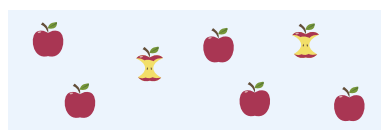
Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

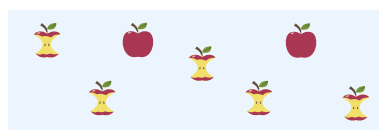
som: $8 - 3 = 5$
5 eieren

som: $8 - 5 = 3$
3 eieren

som: $7 - 2 = 5$
5 appels

som: $7 - 5 = 2$
2 appels

5

Maak alleen de sommen die je weet zonder te tellen.

$$9 - 5 = 4$$

$$9 - 4 = 5$$

$$5 - 2 = 3$$

$$6 - 5 = 1$$

$$9 - 8 = 1$$

$$9 - 2 = 7$$

$$7 - 2 = 5$$

$$8 - 3 = 5$$

$$8 - 4 = 4$$

$$6 - 5 = 1$$

$$9 - 3 = 6$$

$$9 - 6 = 3$$

$$7 - 5 = 2$$

$$7 - 4 = 3$$

$$10 - 2 = 8$$

$$10 - 9 = 1$$

KIJK TERUG

Bedenk twee 5-sommen met aftrekken.

.....

.....

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel, verwijst terug naar de vorige les, en bekijk het filmpje nog een keer.
- 2 In deze les oefenen de kinderen verder met de 5-sommen bij aftrekken. Er is niets nieuws aan de orde, daarom is het ook niet nodig om instructie te geven. Je kunt met de kinderen meteen gaan oefenen bij opgave 1.

OPGAVE 1

- 1 Maak tweetallen. Bedenk weer 5-sommen (t/m 10) met aftrekken, net als in de vorige les. De een zet een vingerbeeld op van 6 of meer. De ander zegt eerst wat hij ziet en daarna hoeveel vingers het zijn. Bedenk dan samen twee 5-sommen, schrijf ze op en reken uit. Het gaat om minsommen. Je hoeft niet te tellen om te weten wat eruit komt, want als je goed naar je vingers kijkt, weet je het antwoord al! Als je het niet meer weet, kijk je naar de Hulp. Het gaat er om dat kinderen de getalbeelden bewust gebruiken bij het oplossen van 5-sommen en niet tellen.
- 2 Hoeveel 5-sommen kun je maken bij aftrekken tot en met 10? (9: 6 - 5 en 6 - 1, 7 - 5 en 7 - 2, 8 - 5 en 8 - 3, 9 - 5 en 9 - 4, 10 - 5)

DENKVRAAG

Wat zou je in een tekening zien bij een 5-som? (Er blijven er 5 over of er gaan er 5 weg.)

OPGAVE 2

- 1 Bedenk de som die past bij de eierdoos en maak die som.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Optellen en aftrekken

Het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

- leerwerkboek blz. 10-11
- antwoordenboek blz. 10-11
- conditietraining blz. 12-13
- observatieformulier

BLOK 7

LES 4

DOEL 2

- Je leert 5-sommen (aftrekken) herkennen.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

$$7 - 5 = 2$$

$$7 - 2 = 5$$

1

Bedenk 5-sommen en maak deze.

2

Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

som: $7 - 5 = 2$
2 eieren

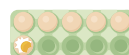
som: $8 - 5 = 3$
3 eieren

som: $7 - 2 = 5$
5 eieren

som: $9 - 4 = 5$
5 eieren

som: $6 - 1 = 5$
5 eieren

som: $9 - 5 = 4$
4 eieren

OBSERVATIE

Herkent het kind 5-sommen (aftrekken) en weet het kind het antwoord zonder te tellen?

geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Licht de opgaven kort toe. *Schrijf bij de 'Kijk terug' alleen de som en nog niet het antwoord op.* Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Zie 'Extra' in les 3 voor problemen met het niet vlot herkennen van de getalbeelden t/m 10. Lig het probleem in het niet begrijpen dat je met die beelden 5-sommen bij aftrekken kunt maken? Oefen dan als in les 3.

- 1 Zet 6 op: 1 volle hand en 1 vinger. Geef steeds een ander kind de beurt. *Hoeveel vingers?* (6) Buig de vinger. *Hoeveel weg?* (1) *Hoeveel over?* (5) *Welke som hoort daarbij?* ($6 - 1 = 5$) Schrijf de som op het bord. *Wat betekent die 6?* (alle vingers die ik had opgezet) *En die 1?* (vinger die weggaat) *En die 5?* (vingers die overblijven) *De losse vinger gaat weg en de volle hand blijft over. Dat weet je ineens, zonder te tellen. Hoeveel over?* (5)
- 2 Zet weer 6 op. *Hoeveel vingers?* (6) Buig de volle hand weg. *Hoeveel vingers weg?* (5) *Hoeveel over?* (1) *Welke som hoort daarbij?* ($6 - 5 = 1$) Schrijf de som op het bord. *Wat betekent die 6?* (vingers die ik had opgezet) *En die 5?* (vingers die weggaan) *En die 1?* (vinger die overblijft) *Waarom is het een erasom, een minsom?* (Ik doe vingers weg.) *De volle hand weg. Alleen de losse vinger is over. Dat weet je ineens, zonder te tellen. Hoeveel?* (1) *Je hoeft niet te tellen.*
- 3 Je kunt van 6 vingers dus ineens de volle hand wegnemen of de losse vinger. Zo heb je twee 5-sommen: $6 - 5$ en $6 - 1$.
- 4 Zet eens 7 op met je vingers. Welke twee 5-sommen kun jij bedenken? Laat maar zien en schrijf de sommen op. Zo nodig: Bedenk maar: je kunt de volle hand weghalen of de losse vingers.
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Maak tweetallen. Bekijk de sommen die de ander heeft gemaakt bij de Kijk terug in het leerwerkboek. Maak die sommen en vertel aan elkaar waarom het 5-sommen zijn.

CONDITIETRAINING

20

Drempel 1: rekenen t/m 10, bouwsteen: B optellen en C aftrekken.

Doel: het kind oefent het vlot herkennen van $+1$, $+2$, -1 , -2 -sommen en dubbel-sommen (optellen) en weet het antwoord zonder te tellen.

Zet bij opgave 1 de timer op 1 minuut, zie verder het blokmenu voor instructies.

3

Zoek de 5-sommen.

10 - 5	8 - 5	7 - 2	7 - 1
10 - 3	8 - 3	6 - 4	9 - 5
10 - 1	9 - 3	6 - 5	9 - 4

4

Maak de sommen.

6 - 5 = 1	10 - 5 = 5
9 - 5 = 4	8 - 3 = 5
7 - 5 = 2	6 - 1 = 5
8 - 5 = 3	7 - 2 = 5
10 - 5 = 5	9 - 4 = 5

5

Maak de sommen.

10 - 5 = 5	6 - 5 = 1
9 - 5 = 4	7 - 5 = 2
7 - 2 = 5	10 - 5 = 5
6 - 1 = 5	9 - 4 = 5
8 - 5 = 3	8 - 3 = 5

KIJK TERUG

Bedenk twee 5-sommen (aftrekken).

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin je samen met de kinderen peilt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen.

Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 2. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De eerste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

Lesdoelen

Optellen en aftrekken

- Doel 1: het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.
- Doel 2: het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

Materialen

- leerwerkboek blz. 12-13
- antwoordenboek blz. 12-13
- observatieformulier

BLOK 7

LES 5

DOEL 1

1

Maak de sommen.

$$5 - 5 = 0$$

$$10 - 9 = 1$$

$$4 - 3 = 1$$

$$8 - 8 = 0$$

$$3 - 2 = 1$$

2

Zoek de bijna-verdwijnsommen.

$$4 - 1$$

$$3 - 2$$

$$5 - 1$$

$$5 - 4$$

$$3 - 3$$

$$6 - 5$$

$$4 - 3$$

$$8 - 4$$

$$7 - 6$$

$$8 - 7$$

$$5 - 2$$

$$9 - 1$$

3

Zoek de verdwijnsommen en de bijna-verdwijnsommen en maak deze.

$$4 - 3 = 1$$

$$2 - 2 = 0$$

$$8 - 3 =$$

$$5 - 4 = 1$$

$$7 - 7 = 0$$

$$8 - 4 =$$

$$9 - 8 = 1$$

$$3 - 3 = 0$$

$$4 - 4 = 0$$

$$9 - 5 =$$

$$7 - 5 =$$

$$7 - 6 = 1$$

TUSSENSTAND

OBSERVATIE

Maak het observatieformulier compleet. Richt je vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

50

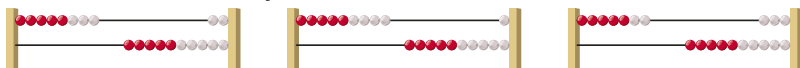
reflectie

10

DOEL 2

1

Bedenk 5-sommen die erbij horen en maak deze.

$8 - 5 = 3$

$8 - 3 = 5$

$9 - 5 = 4$

$9 - 4 = 5$

$7 - 5 = 2$

$7 - 2 = 5$

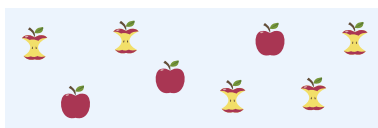
2

Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

som: $9 - 4 = 5$

5 eieren

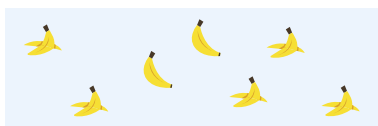
som: $8 - 5 = 3$

3 appels

som: $6 - 1 = 5$

5 ijsjes

som: $7 - 5 = 2$

2 bananen

3

Zoek de 5-sommen en maak deze.

☒ $7 - 5 = 2$

☒ $8 - 3 = 5$

☐ $6 - 4 =$

☒ $6 - 1 = 5$

☐ $8 - 2 =$

☒ $7 - 2 = 5$

☐ $9 - 2 =$

☒ $9 - 5 = 4$

☒ $9 - 4 = 5$

☐ $7 - 3 =$

☒ $6 - 5 = 1$

☐ $6 - 3 =$

☐ $8 - 4 =$

☐ $7 - 4 =$

☒ $10 - 5 = 5$

☒ $8 - 5 = 3$

ZELFSTANDIG WERKEN

50

- Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- We starten met de eerste opgave van de linkerbladzijde. Bij opgave 1 op de linkerbladzijde lees je 5 verhalen voor. De kinderen schrijven de som op die erbij hoort en rekenen die uit.
 - Op de rand van de vijver staan 5 eenden. Als er een grote hond aan komt, springen er 5 in het water.
 - In de wei staan 10 koeien. Als de boer eraan komt, lopen er 9 naar hem toe.
 - In een mand liggen 4 kleine poesjes. Als Lisa gaat kijken, springen er 3 uit de mand.
 - Op een tak zitten 8 vogels. Als de poes eraan komt, vliegen alle vogels weg.
 - In het konijnenhok zitten 3 konijnen. Als Lars ze een wortel wil geven, rennen er 2 naar buiten.
- Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, alleen de laatste opgave is een klein beetje anders.
- Bij opgave 2 kleur je de sommen. Let op: bij opgave 3 op beide bladzijden zoek je de verdwijn-, bijna-verdwijnsommen of 5-sommen en maak je alleen deze sommen zonder te tellen. Je maakt bij deze opgaven dus niet alle sommen.
- Je mag 25 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- Besprek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- Zet de timer.

REFLECTIE

10

- Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 1). Weet je nu wat verdwijnsommen zijn en weet je zonder tellen het antwoord? Weet je nu wat bijna-verdwijnsommen zijn en weet je zonder tellen het antwoord? Laat de kinderen met hun duim aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 2). Herken je de 5-sommen (bij aftrekken)? Weet je zonder tellen het antwoord?

TUSSENSTAND

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen van de hoogste groep
voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: oefenen van het aanvullen t/m 10

- 1 Maak tweetallen. De een zet een vingerbeeld op. De ander zegt vlot hoeveel is opgezet en hoeveel vingers gebogen zijn. Wissel na 2 beurten van rol.
- 2 Bespreek kort na. Hoe kun je de splitsing van 10 hierbij gebruiken? (Als je 4 vingers ziet, denk je aan de splitsing van 10 in 4 en 6. Dus 6 vingers zijn gebogen.)

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Jullie hebben al veel geleerd over splitsen. Jullie hebben:
 - splitsverhalen leren bedenken bij een splitsing;
 - een splitsverhaal leren tekenen;
 - de splitsingen vlot, zonder tellen leren uitrekenen. Eerst met een splitsstrookje, nu ook zonder strookje.
- 3 In deze les leren jullie de splitsingen op nog een andere manier opschrijven, namelijk in een splitspaal. Het gaat over hetzelfde, maar je schrijft het anders op. Laat de splitspaal zien.
- 4 Maak tweetallen. Bedenk in tweetallen een verhaal bij deze splitsing van 8. Geef 2 minuten de tijd. Vraag een aantal tweetallen naar hun verhaal en bespreek 1 verhaal: Waar in het verhaal hoor ik de 8? Wat betekent die? Waar zie ik die 8 in het schema naar rechts? Waar in het schema naar onder? Waar in de splitspaal? Stel dezelfde vragen bij 5 en 3.

DENKVRAAG

Waarom is het belangrijk dat je de splitsingen van 4, 5, 6, 7, 8, 9 en 10 uit je hoofd kent?

OPGAVE 1

- 1 Welke splitsing zie je? Vul het nieuwe schema in: de splitspaal. Bij de eerste opgave is het voorgedaan: 10 eieren in de doos, 6 eieren kun je zien. De rest niet, want die zitten onder de doek, hoeveel? (4) Wat betekent die 10? (alle eieren) De 6? (eieren die je ziet) De 4? (eieren onder de doek)
- 2 Laat de opgave verder zelfstandig maken.
- 3 Bespreek de opgave kort na, zoals hierboven.

Lesdoel

Materialen

Splitsen

Het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10:

- begrijpt de verschillende splitsnotaties, waaronder de splitspaal (les 6);
- weet vlot het antwoord zonder te tellen (gememoriseerd) (les 7).

Rekenwoordenschat

- de splitspaal

- leerwerkboek blz. 14-15
- antwoordenboek blz. 14-15
- conditietraining blz. 14-15
- observatieformulier

Extra

- verlengde instructie: eierdoos met 10 eieren (voor de leerkracht)

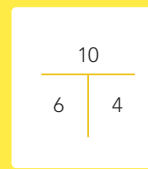
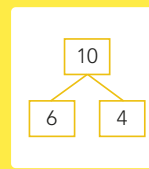
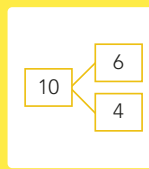
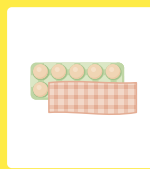
BLOK 7

LES 6

DOEL 3

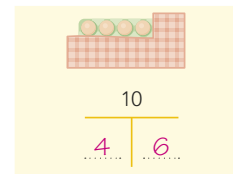
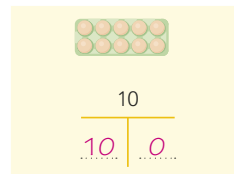
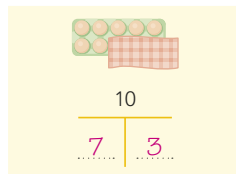
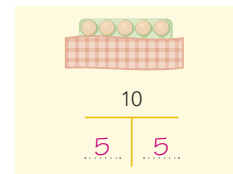
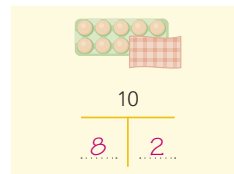
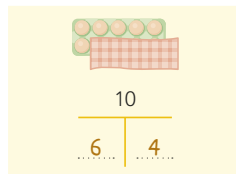
- Je leert de splitsingen tot en met 10 en gebruikt de splitsing van 10 om aan te vullen tot en met 10.
- Je begrijpt de manieren van opschrijven.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

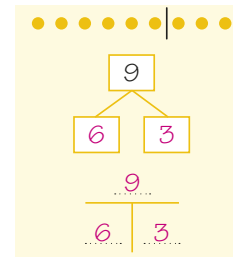
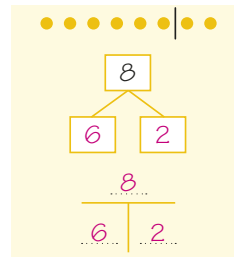
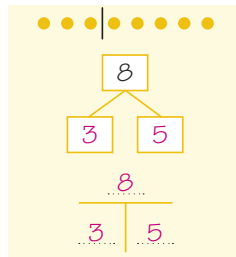
1

Splits 10.

2

Splits.

OBSERVATIE

- Kan het kind bij een verhaal/ plaatje de splitsing bedenken en invullen in de verschillende splitschema's?
- Weet het kind wat de getallen betekenen in relatie tot een verhaal en/of tekening?
- Kan het kind bij de verschillende ingevulde splitschema's een splitsverhaal bedenken?

warming-up

⌚ 10

geleide instructie

⌚ 10

zelfstandig werken

⌚ 15

↳ verlengde instructie

reflectie

⌚ 05

conditietraining

⌚ 20

OPGAVE 2

- 1 Vul de splitsing in de schema's in. Observeer scherp of niemand meer telt. Lukt het slechts kort naar het strookje te kijken? Stel zo nodig vragen naar de betekenis van de getallen, met name bij kinderen die hierop uitvallen. Begrijpen ze dat het slechts verschillende notaties zijn?
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Het gebruiken van de splitsing van 10 bij het aanvullen t/m 10 is eerder al aan bod geweest. Ga zonodig terug naar blok 4, doel 3.

- 1 Zet de 3 splitschema's (naar rechts, naar onder en de korte splitspaal) op papier. Zet een eierdoos op tafel met 10 eieren, waarvan 4 bedekt. Ik heb 10 eieren. Je ziet er 6. Hoeveel zie je er niet? (4) Vul in dit schema in (naar rechts).
- 2 Wat betekent die 10? Die 6? Die 4? Waarom staat die 10 daar, vooraan? En die 6 daar? Die 4 daar? Vanaf de 10 vertrekken de streepjes. Van de 10 eieren zijn 6 zichtbaar, het ene streepje gaat naar de 6. 4 eieren zijn niet zichtbaar, het andere streepje gaat naar de 4. Leg zo nodig nog eens uit en maak een V-gebaar met de handen, volg de lijnen.
- 3 Kun je dit ook invullen in het andere schema (naar onder)? Stel dezelfde vragen en leg zo nodig uit.
- 4 En hoe schrijf je het op in de splitspaal? Stel ook hier weer dezelfde vragen.
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in. Herhaal zo nodig deze week elke dag kort. Het gaat om het begrijpen van de abstracte notatie.

REFLECTIE

⌚ 05

- 1 Bekijk de Kijk terug in het leerwerkboek. Wat is anders bij de splitspaal? Wat is hetzelfde? (Het ziet er anders uit, maar de splitsingen / getallen zijn hetzelfde.) Bespreek de antwoorden.

CONDITIETRaining

⌚ 20

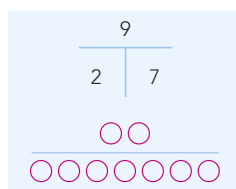
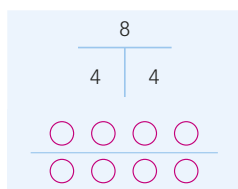
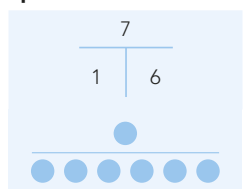
Doel: blok 6, doel 3.

Het kind oefent 10 en eenheden samen te voegen in een splitschema en in sommentaal.

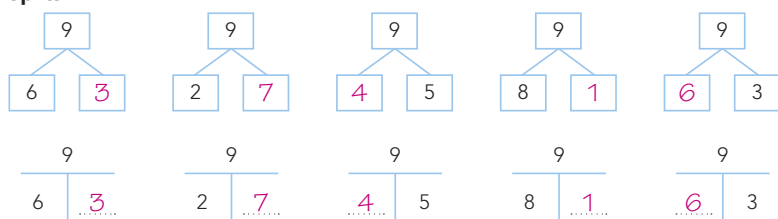
3 Vul in. Teken de ballonnen.

4 Splits.

5 Splits 9.

KIJK TERUG

Wat is het verschil tussen de splitspaal en deze schema's? En wat hetzelfde?

Het ziet er anders uit, maar de getallen zijn hetzelfde.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Lees het doel en verwijst terug naar de vorige les.
- 2 In deze les oefenen de kinderen verder met de splitsingen t/m 10. Er is niets nieuws aan de orde, daarom is het ook niet nodig om instructie te geven. Je kunt met de kinderen meteen gaan oefenen bij opgave 1.

DENKVRAAG

Denk aan 7 appels. Stel je voor dat je steeds 1 appel uit de fruitschaal haalt en ernaast legt. En daarna weer 1. Welke splitsingen kun je dan allemaal maken? (6 en 1, 5 en 2, 4 en 3, 3 en 4, 2 en 5, 1 en 6, 0 en 7)

OPGAVE 1

- 1 In de vorige les hebben jullie de splitspaal geleerd. Maar het was een korte splitspaal. In deze les zijn de splitspalen langer. Kijk naar de eerste lange splitspaal. Je splitst 7 in 5 en ...? (2) Vul de 2 in.
- 2 Bedenk een splitsverhaal bij deze splitsing. (bijv. 7 appels, 5 op de fruitschaal en 2 ernaast)
- 3 Maar het kan ook zijn dat er niet 5 appels in de fruitschaal liggen, maar 4. Hoeveel appels liggen er dan naast? (3) Dat kun je in dezelfde splitspaal gewoon eronder schrijven, vul maar in. Laat op het bord zien.
- 4 Je kunt 7 ook nog anders splitsen. Kijk maar naar de splitspaal van 7 en vul de splitsingen in. Probeer het zonder splitsstrookje. Kijk alleen naar het splitsstrookje als het echt nodig is.
- 5 Bespreek enkele splitsingen van de splitspaal van 7: bijv. de splitsing van 7 in 2 en 5. Wat was de 7 in ons verhaal? (alle appels) Wat is de 2 links van de streep? (appels op de fruitschaal) Wijs aan. Wat is de 5? Wijs aan. (appels naast de fruitschaal)
- 6 Jullie mogen de lange splitspaal van 8 zelf maken.

OPGAVE 2

- 1 Hoeveel kralen kunnen er nog bij om de 10 vol te maken? Denk aan de splitsing van 10. Als je weet hoeveel kralen er aan de rechterkant zijn dan schrijf je dat in het splitschema. Maak daarna de som ($6 + 4 = 10$). Wijs aan. Wat betekent de 6? (kralen die al zijn opgezet) De 4? (kralen die je erbij schuift) Waarom is het +? (Je schuift er kralen bij.) Wat betekent de 10? (alle kralen bij elkaar)
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Splitsen

- Het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10:
- begrijpt de verschillende splitsnotaties, waaronder de splitspaal (les 6);
- weet vlot het antwoord zonder te tellen (gememoriseerd) (les 7).

- leerwerkboek blz. 16-17
- antwoordenboek blz. 16-17
- conditietraining blz. 16-17
- observatieformulier

Extra

- instructie: splitsstrookjes van 7 en 8 (printblad), per kind.

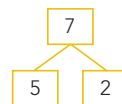
BLOK 7

LES 7

DOEL 3

- Je leert de splitsingen tot en met 10 en gebruikt de splitsing van 10 om aan te vullen tot en met 10.
- Je begrijpt de manieren van opschrijven.
- Je weet het antwoord zonder te tellen.

HULP

$$\begin{array}{r|l} 7 & \\ \hline 5 & 2 \end{array}$$

1

Splits.

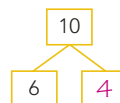
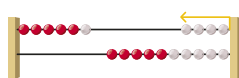
7
5 2
4 3
2 5
6 1
3 4

8
2 6
5 3
6 2
4 4
1 7

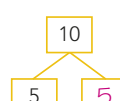
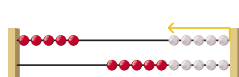
2

Splits 10.

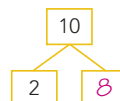
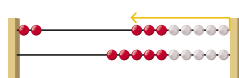
Maak ook de som.

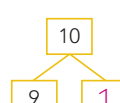
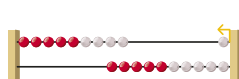
$$6 + 4 = 10$$

$$5 + 5 = 10$$

$$2 + 8 = 10$$

$$9 + 1 = 10$$

OBSERVATIE

Kan het kind de splitsingen t/m 10 vlot maken zonder te tellen?

geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Lig het probleem bij het begrijpen van de verschillende notatieschema's of bij het vlot uitrekenen van de splitsingen zonder tellen? Pas de verlengde instructie hierop aan.

Begrijpen van de notatie.

- 1 Tekenen de splitspaal van 8 en vul de splitsing in van 5 en 3. *Bedenk een splitsverhaal bij deze splitsing.* (bijv. 8 appels, 5 op de fruitschaal en 3 ernaast)
- 2 Wijs de getallen 1 voor 1 aan (de 8, 5 en 3) en laat de kinderen vertellen wat de getallen in het verhaal betekenen.
- 3 Herhaal met andere splitsingen van 8.

Uitrekenen van de splitsingen zonder te tellen

- 4 Laat oefenen met de splitsstroken. Start met de strook waarbij het al lukt zonder te tellen en breid langzaam uit. Geef duidelijk aan dat de kinderen de bolletjes links en rechts van de punt, zonder te tellen, in 1 keer moeten overzien. *Zeg in 1 keer, zonder te tellen, hoeveel bolletjes je ziet.* Oefen dagelijks korte momenten.
- 5 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

05

- 1 Bekijk samen de Kijk terug. Laat de antwoorden in tweetallen bespreken. *Wanneer is het handig om de lange splitspaal te gebruiken?* (Als je een getal op meerdere manieren wilt splitsen.)

CONDITIETRAINING

20

Drempel 2: oriëntatie getallen t/m 100.

Doel: het kind kan getallen t/m 50 vlot op volgorde zetten.

Zet bij opgave 1 de timer op 1 minuut, zie verder het blokmenu voor instructies.

3

Maak de som die erbij past.

$$2 + \underline{8} = 10$$

$$3 + \underline{7} = 10$$

$$9 + \underline{1} = 10$$

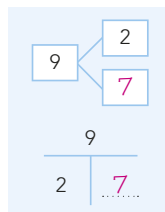
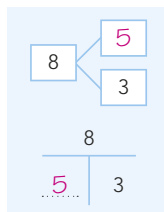
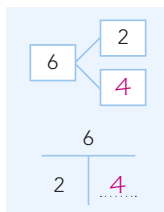
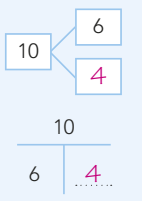
$$4 + \underline{6} = 10$$

$$5 + \underline{5} = 10$$

$$8 + \underline{2} = 10$$

4

Splits.

5

Splits.

6	
4	2
1	5
2	4
5	1
3	3

9	
3	6
8	1
2	7
4	5
6	3

7	
1	6
3	4
6	1
5	2
4	3

10	
5	5
8	2
3	7
4	6
1	9

KIJK TERUG

Wat heb je deze les geleerd over de splitspaal?

WARMING-UP

10

Combinatiegroep: kijk in het katern
Combinatiegroepen van de hoogste groep
voor een gezamenlijke warming-up.

Onderwerp: hele uren op volgorde zetten,
steeds 1 uur later

- 1 Deel de klokjes uit. Zet je klokje op een heel uur. Zet de demonstratieklok op 12 uur. Hoe laat is het op de klok? (12 uur) Wie heeft zijn klokje een uur later dan 12 uur? Kom maar naast me staan. Laat een kind met zijn klokje op 1 uur naast jou komen staan, vanuit de klas gezien rechts naast jou. Ga zo door tot en met 11 uur. Als er een tijd ontbreekt, zet dan een leeg stoeltje neer. Welke tijd is er na 11 uur aan de beurt? (12 uur) Constateer dat je nu een kring kan maken. Maak nu de rij of kring compleet met alle uren van een dag op een rij. Hebben we nu alle uren van de dag? (Nee, want de klok gaat 2 keer rond.)

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Bekijk samen het doel en de leerlijn.
- 2 Ik werd om 7 uur wakker. Het is nu ongeveer ... uur. Zeg de tijd en rond af naar een heel uur. Hoeveel tijd is er voorbij? Zet je klokje op 7 uur. Zet de tweede tijd op de demonstratieklok. Op je klokje zie je hoe laat het was, 7 uur. Op deze klok zie je hoe laat het nu is. De eerste klok geeft aan hoe laat het was. De tweede klok geeft aan hoe laat het nu is. Hoeveel tijd is er voorbij? Wijs met je vinger aan en verwoord: 1 uur later is het 8 uur, nog een uur later is het 9 uur, enz. Als je naar het verschil tussen de eerste en de tweede klok kijkt, dan kun je zien dat op de tweede klok de kleine wijzer ... uur verder staat.
- 3 Herhaal met voorbeelden. Op zaterdag ga ik om 11 uur voetballen. Om 1 uur ga ik lunchen. Hoeveel uur later? (2 uur) Om 4 uur ging ik naar huis, om 6 uur ging ik eten. Hoeveel uur later was dat? (2 uur) Zorg dat het voorbeeld niet over de 12 uur gaat. Geef denktijd en laat denkpapier gebruiken.

DENKVRAAG

Hoe laat ging je naar bed en hoe laat werd je wakker? Hoe lang heb je dan in bed gelegen? (Eigen antwoord. Laat de kinderen hun antwoord toelichten.)

Lesdoel

Materialen

Tijd

- Het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren:
- tijdsduur bepalen tussen 2 gegeven tijden (les 8);
- bepalen hoe laat het zal zijn bij een gegeven tijd en een aangegeven tijdsduur (les 9).

- leerwerkboek blz. 18-19
- antwoordenboek blz. 18-19
- conditietraining blz. 18-19
- observatieformulier

Extra

- een demonstratieklok (voor de leerkracht), een klokje (per kind)

BLOK 7

LES 8

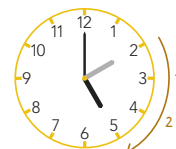
DOEL 4

- Je leert hoeveel uur later het is.

HULP

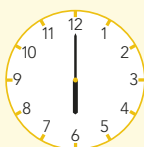
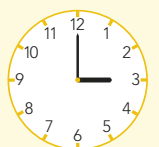
Hoeveel uur later?

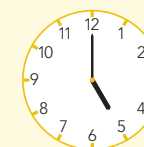
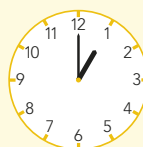
3 uur later is het 5 uur.

1

Hoeveel uur later?

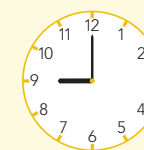
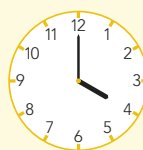
...3 uur later

...4 uur later

...5 uur later

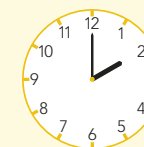
...5 uur later

2

Hoeveel uur later?

...2 uur later

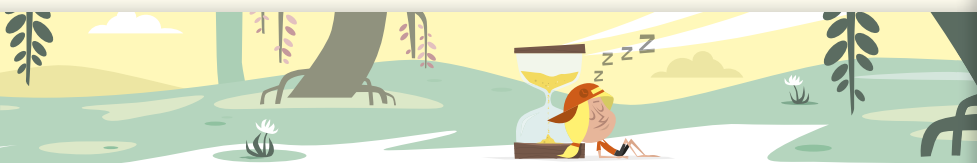

...3 uur later

OBSERVATIE

Kan het kind tijdsduur tussen hele uren bepalen?

warming-up	⌚ 10
geleide instructie	⌚ 10
zelfstandig werken	⌚ 15
↳ verlengde instructie	
reflectie	⌚ 05
conditietraining	⌚ 20

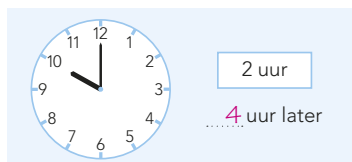
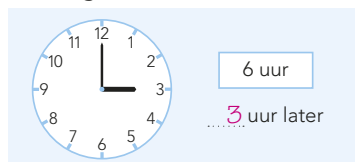
3

Hoeveel uur later?

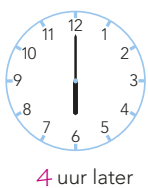
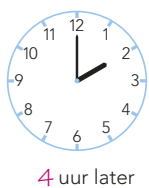
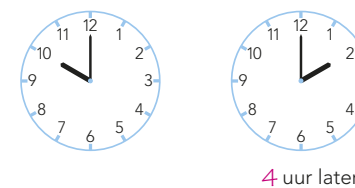
4

Hoe lang duurt het?

5

Hoeveel uur later?

KIJK TERUG

Hoe lang? ...3 uur

OPGAVE 1

- Bespreek de Hulp. De eerste klok laat zien hoe laat het was. De tweede klok laat zien hoe laat het nu is. De eerste klok is de vroegste tijd. Op de tweede klok is het later. Hoeveel later? (3 uur)
- Doe het eerste paar klokken klassikaal. Hoe laat is het op de eerste klok? (3 uur) Zet je klokje op 3 uur. Hoe laat is het op de tweede klok? (6 uur) Zet je klokje naar 6 uur. Hoeveel uur later is het op de tweede klok? (3 uur later) Wijs aan en verwoord het antwoord: 1 uur later is het 4 uur, nog een uur later is het 5 uur, nog een uur erbij is het 6 uur.
- Laat de kinderen opgave 1 in tweetallen maken. Ze gebruiken hun klokjes erbij. Ze verwoorden om beurten het antwoord.

OPGAVE 2

- Laat de kinderen opgave 2 in tweetallen maken. Ze gebruiken hun klokjes erbij. Ze verwoorden om beurten het antwoord.
- Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie. Kijk ook of kinderen er niet consequent een uur extra bij tellen (het uur op de eerste klok). Deze kinderen komen ook in aanmerking voor verlengde instructie.

ZELFSTANDIG WERKEN

⌚ 15

- Benoem wie verlengde instructie volgt.
- Stimuleer zo ver mogelijk door te werken.
- Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

⌚ 10

Ga na waarom het kind verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan. Kan het kind de kloktijden aflezen? Kan het kind de klok een uur later zetten en zeggen hoe laat het over een uur is?

- Laat de kinderen hun klokje op 4 uur zetten. Zet de demonstratieklok op 6 uur. *Op mijn klok is het later dan op jullie klok. Hoeveel uur later is het bij mij? (2 uur) Hoe kun je dat zien? Zet je klok eerst een uur vooruit. Hoe laat is het op je klok? (5 uur) Doe nog een uur erbij, hoe laat is het dan? (6 uur)*
- Herhaal dit voor de tijden 3 en 11 uur.
- Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

REFLECTIE

⌚ 05

- Bekijk samen de Kijk terug.
- Hoe laat gaan we straks naar huis (of naar de gymles / naar buiten om pauze te houden)? Hoeveel uur later is dat? Hoe lang duurt dat nog? Ik zet de wekker. Op hoeveel uur moet ik hem zetten, zodat hij afgaat vlak voor jullie naar huis gaan?

CONDITIETRaining

⌚ 20

Doel: blok 6, doel 4

Het kind oefent het maken van een plattegrond bij een blokkenbouwsel en oefent hoogtegetallen te noteren.

GELEIDE INSTRUCTIE

10

Lees het doel en verwijst terug naar de vorige les.

Combinatiegroep: laat de hoogste groep starten met de conditietraining. Zo heb je ruimte voor de instructie met de laagste groep. Bespreek de reflectie van de laagste groep op een moment naar keuze.

- 1 Zet de demonstratieklok op 5 uur. *Hoe laat is het?* (5 uur) Zet je klokje op 5 uur. Zet je klokje nu 4 uur later. *Hoe laat is het op je klokje?* (9 uur) Laat op de demonstratieklok zien dat de klok 4 uur verder draait en op 9 uur uitkomt. Zeg steeds: *1 uur later is het 6 uur enz.*
- 2 Herhaal dit met de demonstratieklok op 9 uur. En daarna met demonstratieklok op 1 uur. Zet de klok telkens 4 uur later. Zeg steeds: *1 uur later is het ... enz.*

DENKVRAAG

Hoeveel keer moet je de klok 3 uur vooruitzetten voor je weer op dezelfde tijd uitkomt? (4 keer)

OPGAVE 1

- 1 Je ziet steeds 2 klokjes. Op de tweede klok is het een paar uur later dan op de eerste klok. Je tekent de wijzers van de klok. Je mag je klokje erbij gebruiken. Maar als je het zonder kan, hoeft dat niet. De kinderen maken de opgave zelfstandig.
- 2 Bespreek de opgave kort na en laat daarbij telkens een kind verwoorden hoe hij het heeft gedaan.

OPGAVE 2

- 1 Deze opgave is gelijk aan opgave 1. De kinderen maken de opgave zelfstandig.
- 2 Een kind dat op een observatiepunt uitvalt, komt in aanmerking voor verlengde instructie.

Lesdoel

Materialen

Tijd

Het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren:

- tijdsduur bepalen tussen 2 gegeven tijden (les 8);
- bepalen hoe laat het zal zijn bij een gegeven tijd en een aangegeven tijdsduur (les 9).

- leerwerkboek blz. 20-21
- antwoordenboek blz. 20-21
- conditietraining blz. 20-21
- observatieformulier

Extra

- instructie: een demonstratieklok (voor de leerkracht), een klokje (per kind)
- verlengde instructie: een demonstratieklok (voor de leerkracht), een klokje (per kind)

BLOK 7

LES 9

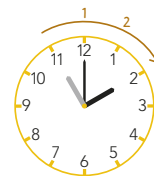
DOEL 4

- Je leert bepalen hoe laat het over een paar uur is.

HULP

Hoeveel uur later?

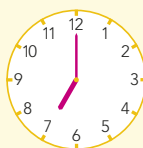

3 uur later is het 2 uur.

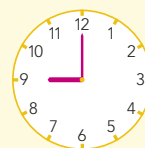
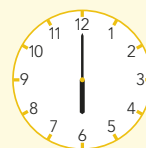
1

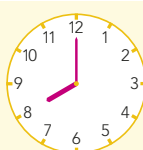
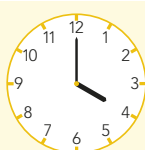
Hoe laat is het?

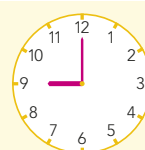
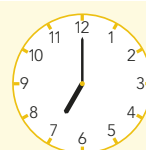
5 uur later

3 uur later

4 uur later

2 uur later

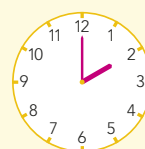
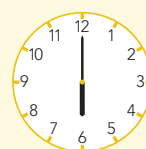
2

Hoe laat is het?

3 uur later

8 uur later

OBSERVATIE

Kan het kind zeggen hoe laat het zal zijn als er een tijd en een tijdsduur worden genoemd?

geleide instructie	10
zelfstandig werken	25
↳ verlengde instructie	
reflectie	05
conditietraining	20

ZELFSTANDIG WERKEN

25

- 1 Benoem wie verlengde instructie volgt.
- 2 Stimuleer zo ver mogelijk door te werken. Kijk met de kinderen vooruit naar opgave 3. Daar zie je op het eerste plaatje steeds hoe laat iets begint, en op het tweede plaatje hoe laat het klaar is. Hoeveel later is het? Vul het in of teken de wijzers.
- 3 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

VERLENGDE INSTRUCTIE

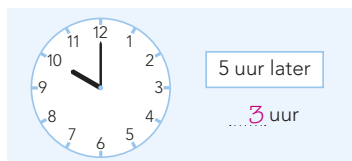
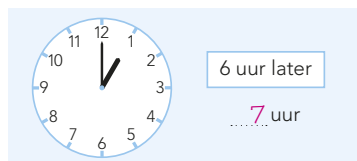
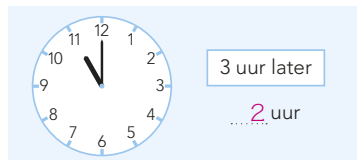
10

Ga na waarom het kind de verlengde instructie nodig heeft. Pas de instructie hierop aan.

Ga na of de kinderen de klok 1 uur vooruit kunnen zetten.

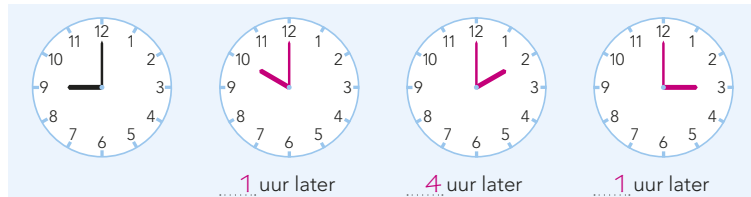
- 1 Zet de demonstratieklok op 7 uur. Hoe laat is het op mijn klok? (7 uur) Hoe weet je dat? (De grote wijzer staat op de 12 en de kleine op de 7.) Zet je klok op 7 uur. Zet je klokje nu een uur later. Gaat de wijzer vooruit of terug? (vooruit) Het laat is het nu op je klokje? (8 uur) Op mijn klok is het een uur vroeger dan op jouw klokje. Hoe laat is het bij mij? (7 uur) Hoe laat is het op jouw klokje? (8 uur) Hoeveel later is dat? (1 uur later) Herhaal dit.
- 2 Zet de demonstratieklok op 2 uur. Hoe laat is het op mijn klok? (2 uur) Zet je klokje op 2 uur. Ik draai me nu om en zet mijn klok een paar uur later. Zet de klok op 5 uur en laat dit aan de kinderen zien. Hoe laat is het nu op mijn klok? (5 uur) Laat je klokje nu naar 5 uur gaan. Gaan de wijzers vooruit of terug? (vooruit) Tel het aantal uren dat je vooruit gaat. Hoe laat is het nu op je klokje? (5 uur) Hoeveel uur ben je vooruitgegaan? (3 uur) Laat het nog een keer op de klassikale klok zien en verwoord wat je doet: Het is 2 uur. Ik zet de klok 1 uur vooruit, nu is het 3 uur, nog 1 uur vooruit is het 4 uur en nog 1 uur vooruit is 5 uur. Hoeveel uur is het nu later? (3 uur later) Het was 2 uur en 3 uur later is het 5 uur.
- 3 Herhaal de instructie met nog een voorbeeld.
- 4 Is het probleem verholpen? Zo nee, plan dan extra (korte) rekenmomenten in.

Hoe laat is het?

Hoeveel uur later?

Teken de wijzers. bijvoorbeeld:

KIJK TERUG

Waarom is het handig dat je weet hoe laat het is?

REFLECTIE

05

- 1 Bespreek de Kijk terug:
 - Wanneer is het belangrijk om te weten hoe lang iets duurt of moet duren?
 - Wanneer is het niet belangrijk om het te weten?
 - Vraag de kinderen wie er iets gehoord heeft waardoor hij / zij er nu anders over denkt. Wat was dat?

CONDITIETRaining

20

Drempel 1: rekenen t/m 10, bouwsteen: A Splitsen.

Doel: het kind kan de splitsingen t/m 10 vlot splitsen.

Zet bij opgave 1 de timer op 1 minuut, zie verder het blokmenu voor instructies.

INHOUD

Dit is een herhalingsles waarin je samen met de kinderen peilt in hoeverre de doelen worden beheerst. De kinderen werken zelfstandig en tonen zo per doel wat ze zonder begeleiding kunnen.

Op de linkerbladzijde worden opgaven bij doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven bij doel 4. Kinderen die een opgave niet begrijpen, slaan deze over en werken zelfstandig verder.

De eerste opgave op iedere bladzijde is meestal een transferopgave. Hiermee laten de kinderen zien of ze het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

Lesdoelen

Materialen

Splitsen

- Doel 3: het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10.

Tijd

- Doel 4: het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren.

- leerwerkboek blz. 22-23
- antwoordenboek blz. 22-23
- observatieformulier

BLOK 7 LES 10

DOEL 3

1

Splits.

$$\begin{array}{r} 8 \\ 4 \quad 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ 2 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 \\ 6 \quad 3 \end{array}$$

2

Splits.

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 7 \\ 5 \quad 2 \\ 7 \\ 5 \quad 2 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 7 \\ 2 \quad 5 \\ 7 \\ 2 \quad 5 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 7 \\ 4 \quad 3 \\ 7 \\ 4 \quad 3 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 9 \\ 1 \quad 8 \\ 9 \\ 1 \quad 8 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 9 \\ 3 \quad 6 \\ 9 \\ 3 \quad 6 \end{array} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \bullet \\ \begin{array}{c} 9 \\ 5 \quad 4 \\ 9 \\ 5 \quad 4 \end{array} \end{array}$$

3

Bedenk de som die erbij past en maak deze.

$$1 + \begin{array}{c} 9 \\ 9 \end{array} = 10$$

$$5 + \begin{array}{c} 5 \\ 5 \end{array} = 10$$

$$6 + \begin{array}{c} 4 \\ 4 \end{array} = 10$$

TUSSENSTAND

OBSERVATIE

Maak het observatieformulier compleet. Richt je vooral op de kinderen die in de afgelopen week zijn opgevallen, of van wie je nog onvoldoende informatie hebt.

zelfstandig werken

50

reflectie

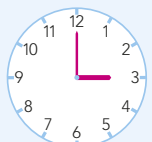
10

DOEL 4

1

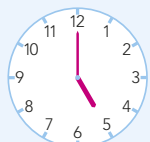
Hoe laat is het?

9 uur

6 uur later

10 uur

7 uur later

2

Hoeveel uur later?

1 uur

3 uur later

2 uur

3 uur later

8 uur

4 uur later

2 uur

8 uur later

3

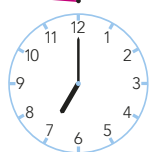
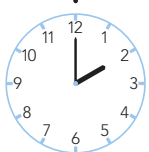
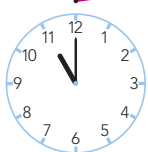
Op welke klok is het 3 uur later?

04:00

07:00

11:00

08:00

TUSSENSTAND**ZELFSTANDIG WERKEN**

50

- Vandaag kijken we of je al kunt wat je deze week hebt geleerd. Lees de doelen voor.
- We beginnen met de eerste opgave van de linkerbladzijde. Opgave 1. Ik ga 3 splitsverhalen vertellen.
Vul de splitspalen in met de getallen die bij de verhalen horen.
Mira nodigt op haar feestje 8 kinderen uit: 4 meisjes en voor de rest jongens. Zet de getallen in de eerste splitspaal.
Joris eet 7 pannenkoeken: 2 met spek en de rest met stroop. Zet in de tweede splitspaal.
Daan leent bij de bibliotheek 9 boeken. Hij doet er 6 in zijn rugtas en de rest in een plastic tas. Dit komt in de laatste splitspaal.
- Maak alle opgaven zelfstandig. Snap je een opgave niet, begin dan aan de volgende. Alle opgaven heb je al een keer geoefend, alleen de laatste opgave is een klein beetje anders. Bij de laatste opgave van doel 4 moet je steeds een klok uit de bovenste rij verbinden met een klok uit de onderste rij.
- Heb je aan het eind nog tijd over, kijk dan of je de sommen die je hebt overgeslagen nu wel weet.
- Je mag 25 minuten aan een bladzijde werken. Daarna begin je aan de volgende bladzijde. Als je eerder klaar bent, mag je meteen door.
- Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.
- Zet de timer.

REFLECTIE

10

- Kijk de opgaven zelf of klassikaal na. Als je een opgave helemaal goed hebt gemaakt, mag je het bolletje voor de opgave kleuren.
- Wijs naar de opgaven op de linkerbladzijde (doel 3). Kun je bij de splitsschema's een verhaal bedenken? Kun je bij een verhaal de splitsschema's invullen? Kun je de splitsingen t/m 10 vlot maken zonder te tellen? Laat de kinderen met hun duim aangeven of het goed, nog niet zo goed of niet goed gaat.
- Doe hetzelfde met de rechterbladzijde (doel 4). Vanmorgen begon de schooldag. Weet je hoeveel uur later het nu is? Kun je zeggen hoe laat het over 3 uur is?

EXTRA

Kinderen weten dat je jezelf in een spiegel kunt zien: dat is voor hen spiegelen. De ontdekking dat wat je in de spiegel ziet niet hetzelfde is, maar een gespiegelde weergave, komt voor veel kinderen niet vanzelf. Tegenover elkaar staan en allebei je rechterhand opsteken, ziet er anders uit dan de arm aan dezelfde kant opsteken. In deze les leren de kinderen dat figuren soms spiegelsymmetrisch zijn en dat je dit kunt ontdekken door een figuur doormidden te vouwen. Als je de figuur helemaal hetzelfde kunt maken door de spiegel weer tegen de vouwlijn aan te zetten, dan heb je de juiste spiegellijn (symmetrieas) gevonden. Sommige figuren hebben meer spiegellijnen. Kinderen ontdekken op deze manier symmetrie en symmetrieassen.

Combinatiegroep: kijk in de handleiding van de hoogste groep (katern Combinatiegroepen). Hier is een aparte leshandleiding opgenomen, zodat de les aan beide groepen tegelijkertijd kan worden gegeven.

VERWONDEREN

15

- 1 Maak tweetallen. Ga tegenover elkaar staan. Kijk elkaar aan. We spelen spiegelbeeld. Een van jullie steekt een arm op, de ander doet het na, alsof hij de spiegel is. Dat heet spiegelen. Bedenk bewegingen voor elkaar. (knipogen, op een been staan) Steek allebei je rechterhand omhoog. Controleer. Dat is gek: we hebben niet dezelfde hand omhoog. Wat gebeurt er dan in een spiegel? (De spiegel 'draait de dingen om'; in een spiegel ziet het er wel hetzelfde uit.) Met spiegels kun je nog meer doen.
- 2 Maak tweetallen. Deel het printblad uit. Knip de 4 poppetjes los over de knijlijn. Je hebt per tweetal 1 poppetje. Zoek samen uit hoe je de spiegel moet neerzetten, zodat je weer hetzelfde poppetje ziet. Waar komt de spiegel? (in het midden van het poppetje van boven naar beneden) Loop rond en help waar nodig. Laat kinderen die moeite met deze opdracht hebben het poppetje uitknippen. Zo kunnen ze er makkelijker mee vouwen.
- 3 Bespreek na: Waar staat de spiegel? Klopt het poppetje met de spiegel? (ja) Wie heeft ontdekt dat je het poppetje ook doormidden kunt vouwen? Laat het doen en controleer. Door de spiegel precies op de helft te zetten, kun je deze figuren weer heel maken. De lijn waar de spiegel op staat noemen we de spiegellijn. Maar je kunt er met de spiegel ook een heel andere figuur van maken. Zoek uit hoe je met de spiegel 4 benen bij het poppetje ziet. Waar komt de spiegel? (van links naar rechts over de buik) Laat ook weer doormidden vouwen. Wie had dit ook ontdekt? Kun je ook 2 hoofden maken? Loop rond en help waar nodig.

Lesdoel

Materialen

Meetkunde

Het kind begrijpt wat spiegelen is en kan dit toepassen in eenvoudige situaties. Het kind kan symmetrie-assen aanwijzen.

Rekenwoordenschat

- het spiegelbeeld
- spiegelen
- de spiegellijn

- leerwerkboek blz. 24-25
- antwoordenboek blz. 24-25

Extra

- rechthoekig spiegelkje zonder rand (per kind)
- Verwonderen: printblad (per 8 kinderen)

BLOK 7

LES 11

DOEL

- Je leert spiegelen en de spiegellijnen vinden.

1

Zet je spiegel op de lijn.

Wat zie je?

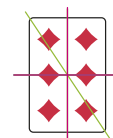
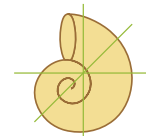
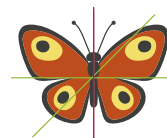
2

Zet je spiegel steeds op een lijn.

Waar klopt het?

Teken steeds de goede spiegellijn.

3

Welk vliegtuig kun je heel maken?

Zoek uit met je spiegel.

verwonderen

15

start

10

doen

20

reflectie

15

4 Schrijf rechts van de spiegellijn op de buik van het poppetje de letter P (van pop). Zet de spiegel weer zo neer dat je een heel poppetje met de letter ziet. Is de letter goed? (Nee, gespiegeld, net als toen je allebei de rechterhand opstak.) In de spiegel zie je het gespiegelde beeld. Dat is niet hetzelfde als wat je gewoon ziet. Sommige figuren zijn aan de ene kant precies het spiegelbeeld van de andere kant.

5 Bekijk samen het doel en de leerlijn.

START

10

1 Licht opgave 1 kort toe: Zet de spiegel op de spiegellijn. Kijk in je spiegel en teken de 3 fiches op de goede plaats achter de lijn.

2 De kinderen werken verder zelfstandig aan opdracht 1.

DOEN

20

1 Maak tweetallen. De kinderen werken in tweetallen aan de opgaven 2, 3, 4 en 5.

2 Licht de opgaven kort toe:

- Opgave 2: Zet je spiegel op alle lijnen en kijk of je er een hele vlinder, speelkaart, schelp of zeester van kunt maken. Kleur de goede lijn. Soms kun je het figuur niet heel maken, dan maak je geen lijn. Ook zijn er soms meer lijnen goed.
- Opgave 3: Welk vliegtuig kun je met je spiegel weer heel maken?
- Opgave 4: Hoe moet de spiegel staan om het goede aantal stippen te kunnen zien?
- Opgave 5: Gebruik 2 spiegels. Kijk steeds goed naar het voorbeeld. Hoeveel potloden zie je?

3 Loop rond, observeer en vraag steeds: Waar zet je de spiegel? Heb je het ook al anders geprobeerd? Wat zou nog meer kunnen? Zorg dat alle kinderen spiegelervaringen opdoen.

REFLECTIE

15

1 Bespreek Doen kort na. Waardoor was je het meest verrast?

- Hoeveel spiegellijnen vond je bij de speelkaart en zeester uit opgave 2? (resp. 2 en 3) Had je er minder? Probeer er dan eens meer te vinden.
- Waar moest je bij opgave 4 je spiegel zetten om 5 stippen of 1 stip te zien? (midden op een stip)
- Inventariseer hoeveel potloden de kinderen hebben gezien bij de tweede som van opgave 5. Hoe komt het dat bij opgave 5 sommige kinderen meer potloden zien dan andere? Hoe hebben zij de spiegels geplaatst? Hoe heb je gekeken? (Hoeveel potloden je precies ziet, is afhankelijk van hoe de spiegels staan en hoe je kijkt.)

2 Maak tweetallen. De kinderen maken de Kijk terug in het leerwerkboek. Teken het huis af. Controleer elkaars tekeningen. Je mag je spiegel gebruiken. Concludeer: deze 2 halve huizen zijn elkaars spiegelbeeld. Sommige figuren zijn aan de ene kant precies het spiegelbeeld van de andere kant.

4

Maak meer of minder stippen.

Zoek het uit met je spiegel.
Waar moet de spiegel staan?
Teken steeds de spiegellijn.

Je ziet 2 stippen.

Je ziet 4 stippen.

Je ziet 6 stippen.

Je ziet 8 stippen.

Je ziet 5 stippen.

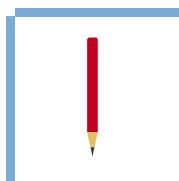
Je ziet 1 stip.

5

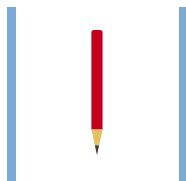
Hoeveel potloden zie je?

Kijk naar het voorbeeld.
Doe het met twee spiegels.

Ik zie 4 potloden.

(Of zie jij er meer of minder? Dat kan ook.)

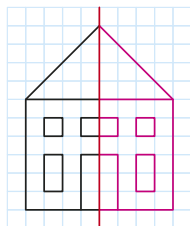
Ik zie 8 potloden.

KIJK TERUG

Spiegel het huis.

Teken het huis af.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Vandaag krijgen jullie een toets over wat je hebt geoefend in de conditietraining. Er zit niets nieuws in deze toets.
- 2 We beginnen met de tempo-opgave. Ik zet de timer op 1 minuut. Probeer in 1 minuut zoveel mogelijk sommen goed te maken. Zet de timer en laat de kinderen werken.
- 3 Nu ga je verder. Je mag maximaal 10 minuten aan een opgave werken. Daarna begin je aan de volgende opgave. Als je eerder klaar bent, mag je meteen naar de volgende opgave. Zet de timer.
- 4 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is.

Lesdoelen

Speed Tempotoets

- Splittingsen t/m 10

Oriëntatie getallen

- Het kind kent de volgorde van de getalsymbolen t/m 100.

Optellen en aftrekken

- Het kind herkent 5-sommen (optellen) en weet het antwoord zonder te tellen. Het kind kan rekenen met verwisselen en begrijpt waarom dit mag.

Oriëntatie getallen

- Het kind kan 10 en eenheden samenvoegen in een splitschema en in sommentaal.

Meetkunde

- Het kind kan een plattegrond bij een getekend blokkenbouwsel zoeken en hoogtegetallen noteren.

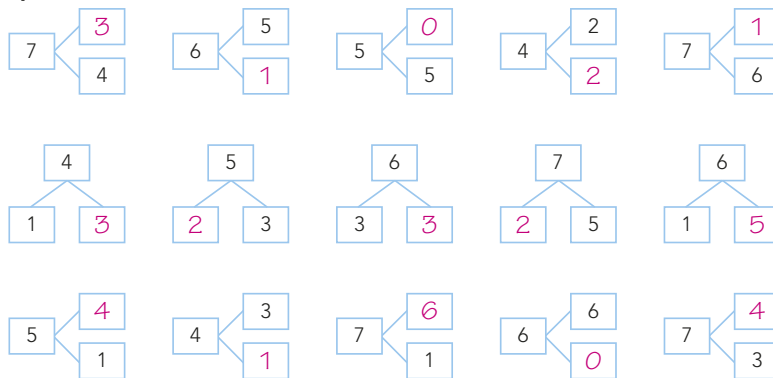
BLOK 7

TOETS

1 2

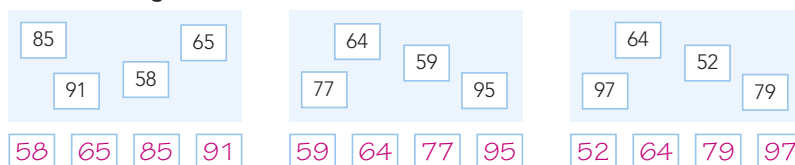

Splits.

1a

Van klein naar groot.

1b

Welk getal?

2

Zoek de 5-sommen en maak deze.

☒ $5 + 5 = 10$	☐ $3 + 4 = \dots$	☐ $2 + 8 = \dots$	☒ $5 + 1 = 6$
☒ $1 + 5 = 6$	☒ $4 + 5 = 9$	☐ $3 + 7 = \dots$	☒ $2 + 5 = 7$
☐ $7 + 3 = \dots$	☒ $2 + 5 = 7$	☒ $3 + 5 = 8$	☐ $4 + 6 = \dots$
☒ $5 + 4 = 9$	☒ $5 + 2 = 7$	☒ $5 + 3 = 8$	

GA VERDER →

- toetsboek blok 7

zelfstandig werken

60

BEOORDELING EN VERVOLG

- 1 Bespreek in les 15 de toetsopgaven met de kinderen die een opvallend of onvoldoende toetsresultaat hebben behaald.
- 2 Kinderen met een toetsscore > 90% per toetsdoel komen in aanmerking voor compacting en een verrijkingsprogramma.
- 3 Plan extra rekentijd in voor kinderen die een doel nog niet beheersen. Gebruik hiervoor de remediëring in les 13 of 14 van het vorige blok.
- 4 Laat de kinderen die tot 2 regels (10 sommen) van de tempo-opgave goed hebben gemaakt, op tempo oefenen. Dit kan ook door het spelen van spellen, zie voor extra informatie het Spellenkatren in de Handleiding.
- 5 Van iedere toets is een schaduwtoets beschikbaar.

1 2

3

Maak de sommen.

$10 + 2 = 12$

$10 + 7 = 17$

$10 + 9 = 19$

$10 + 5 = 15$

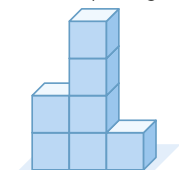
$10 + 4 = 14$

4

Hoeveel blokken?

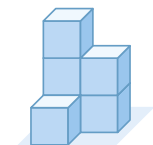

Maak de plattegrond.

2 4 1

7

3 2
1

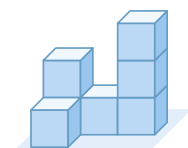
6

2 1
2 1

6

2 1 3
1 1

8

2 1 3
1

7

KLAAR!

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- aan de hand van jouw observatiegegevens;
- aan de hand van de score van les 5*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd, verrijken: rekenplein 13 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd, remediëren: les 13 (met leerkracht);
- overige scores, herhalen: les 13 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens van het kind een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaan remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.* In de handleiding bij les 15 vind je uitleg bij de rekenplein-opgaven.
- 2 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMEDIERING DOEL 1

- 1 Oefen op dezelfde manier als in les 1. Leg 7 fiches op tafel. *Hoeveel fiches?* (7) Bedek er 6 met de hand. *Hoeveel weg?* (6) *Hoeveel over?* (1)
- 2 Welke som past hierbij? ($7 - 6 = 1$) Schrijf de som op. *Deze som kun je maken zonder tellen en zonder het rekenrek. Je weet het antwoord meteen. Er blijft bijna niets over. Bijna alles gaat weg. Dit is een bijna-verdwijnsom.*
- 3 Nu jullie. Leg fiches op tafel, bedek ze allemaal of bijna allemaal, bedenk de som en vertel het verhaal.

Lesdoelen

Materialen

Optellen en aftrekken

- Doel 1: het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en het antwoord zonder te tellen.
- Doel 2: het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

- leerwerkboek blz. 26-27
- antwoordenboek blz. 26-27
- observatieformulier

Extra

- remediëring doel 1: 10 blokjes of fiches

BLOK 7

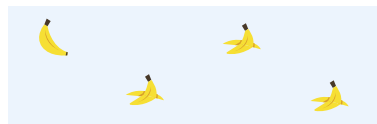
LES 13

DOEL 1

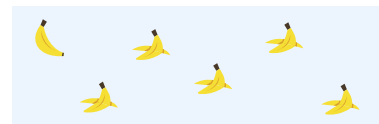
1

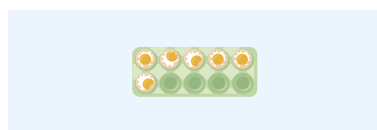
Bedenk de som die erbij hoort en maak deze.

som: $4 - 3 = 1$
1 banaan

som: $6 - 5 = 1$
1 banaan

som: $6 - 6 = 0$
0 eieren

som: $5 - 4 = 1$
1 ijsje

2

Zoek de verdwijnsommen en de bijna-verdwijnsommen en maak deze.

☐ $4 - 1 =$
☒ $8 - 8 = 0$
☒ $7 - 6 = 1$

☒ $3 - 2 = 1$
☒ $5 - 5 = 0$
☐ $8 - 2 =$

☐ $7 - 3 =$
☒ $7 - 7 = 0$
☒ $8 - 7 = 1$

☐ $9 - 7 =$
☒ $4 - 4 = 0$
☒ $6 - 5 = 1$

☒ $9 - 9 = 0$
☐ $9 - 4 =$
☒ $9 - 8 = 1$

☒ $6 - 6 = 0$
☒ $5 - 4 = 1$
☐ $9 - 5 =$

3

Maak de sommen.

$5 - 5 + 2 = 2$
 $7 - 7 + 1 = 1$
 $8 - 8 + 2 = 2$

$6 + 1 - 6 = 1$
 $4 + 2 - 4 = 2$
 $9 + 1 - 9 = 1$

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de eerste week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 5. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 1 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 2.

De laatste opgave op iedere bladzijde is een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

Bekijk het observatieformulier. Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

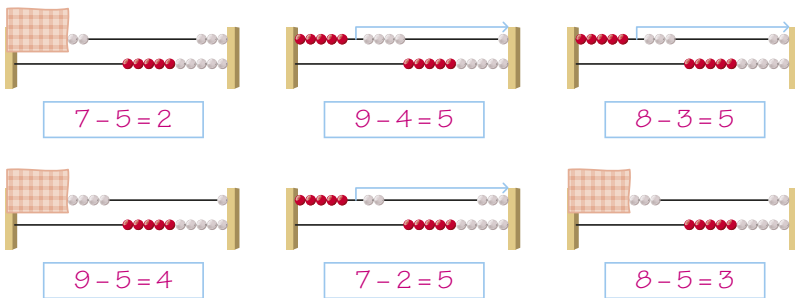
zelfstandig werken

60

DOEL 2

1

Bedenk de som die erbij past en maak deze.

2

Zoek de 5-sommen.

☒ $8 - 5$	☒ $7 - 2$
☐ $10 - 3$	☒ $6 - 1$
☒ $7 - 5$	☐ $9 - 3$
☐ $6 - 4$	☒ $10 - 5$
☒ $9 - 5$	☒ $8 - 3$
☒ $9 - 4$	☒ $6 - 5$

3

Bedenk zelf sommen en maak deze. bijvoorbeeld:

$$\dots - 5 = \dots$$

$$\dots - \dots = 5$$

$$10 - 5 = 5$$

$$10 - 5 = 5$$

$$9 - 5 = 4$$

$$9 - 4 = 5$$

$$8 - 5 = 3$$

$$8 - 3 = 5$$

$$7 - 5 = 2$$

$$7 - 2 = 5$$

$$6 - 5 = 1$$

$$6 - 1 = 5$$

- 4 Neem op deze manier een paar sommen door. Sluit elke som af met: Deze som kun je maken zonder tellen en zonder het rekenrek. Je weet het antwoord meteen. Er blijft niets (of bijna niets) over. Alles gaat weg (of bijna alles gaat weg). Dit is een verdwijnsom (of een bijna-verdwijnsom).
- 5 Laat de kinderen ook zelf een verhaal bedenken bij een bijna-verdwijnsom. Dat helpt om dit soort sommen te herkennen.
- Als de problemen met betekenisverlening en/of reflectie nog niet zijn opgelost, is de vertaalcirkel een goed didactisch middel om hieraan te werken.

REMDIËRING DOEL 2

Voor dit doel is het kennen van de getalbeelden van 6 t/m 10 een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet. Wanneer de getalbeelden t/m 10 niet worden beheerst, werk daar dan eerst aan. Het is onverstandig dat de kinderen de sommen gaan maken wanneer ze de getalbeelden nog niet beheersen, omdat ze dan het tellend rekenen verder inoefenen.

- 1 Wanneer de getalbeelden worden beheerst: Zet op 8. Wat zie je? (volle hand en 3 vingers) Hoeveel? (8) Als ik de volle hand wegdoo, welke som? ($8 - 5 = 3$) Ja, de volle hand gaat weg, 5 vingers eraf: $8 - 5$. Ja, het is eraf, er gaan vingers weg. Schrijf de som op: $8 - 5 = 3$. Wat betekent die 5? (de 5 vingers van de volle hand) Die 3? (de losse vingers die over zijn) Die 8? (de vingers die we hadden) Je kunt in 1 keer zien hoeveel vingers er over zijn. Hoeveel? (3) Dus dat hoeft je niet te tellen.
- 2 Zet weer 8 op. Wat zie je? (volle hand en 3 vingers) Hoeveel? (8) Als ik de losse vingers wegdoo, welke som hoort daar dan bij? ($8 - 3 = 5$) Schrijf de som op. Wat betekent die 3 (de 3 losse vingers die eraf gaan) Die 5? (de volle hand) Die 8? (de vingers die we hadden) Waarom is het een erafsom, een minsom? (We doen vingers weg.) Je kunt in een keer zien hoeveel vingers er over zijn. Hoeveel? (5) Dus dat hoeft je niet te tellen.
- 3 Zet eens 6 op met je vingers. Welke 2 5-sommen kun jij bedenken? Laat maar zien en schrijf de sommen op.
- Als de problemen met betekenisverlening en/of reflectie nog niet zijn opgelost, is de vertaalcirkel een goed didactisch middel om hieraan te werken.

Kinderen die de remediëring / herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de conditietraining beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

Bepaal het startniveau van de kinderen:

- aan de hand van jouw observatiegegevens;
- aan de hand van de score van les 10*.

De kinderen kunnen zelf per doel hun score opzoeken:

- alle bolletjes gekleurd, verrijken: rekenplein les 14 (zelfstandig);
- 1 of 0 bolletjes gekleurd, remediëren: les 14 (met leerkracht);
- overige scores, herhalen: les 14 (zelfstandig).

* Mocht uit de observatiegegevens van het kind een ander beeld blijken, pas dan het startniveau van het kind aan.

ZELFSTANDIG WERKEN

60

- 1 Benoem welke kinderen naar het rekenplein gaan en wie met jou gaan remediëren. De anderen kunnen zelfstandig de opgaven van de les maken. *Op het rekenplein mag je zelf weten met welke opgave je begint en welke je daarna maakt.* In de handleiding bij les 15 vind je uitleg bij de rekenplein-opgaven.
- 2 Bespreek wie wat gaat doen als hij klaar is. Na remediëring en/of herhaling kunnen de kinderen verder naar het rekenplein.

Ga na waarom het kind remediëring nodig heeft. Pas de remediëring hierop aan.

REMDIËRING DOEL 3

Voor dit doel is hoeveelheden t/m 6 zonder te tellen, kunnen overzien een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet. Ga na wat elk kind lastig vindt: de betekenisverlening of het uitrekenen.

Betekenis verlenen en notatie in de splitspaal

- 1 Gebruik de afbeelding met de ballonnen van opgave 1 om het splitsen betekenis te geven. *Hoeveel ballonnen heeft het meisje in haar ene hand? (6) Hoeveel ballonnen zijn er in totaal? (9) Waar zie je dat? Hoeveel heeft ze er dan in de andere hand? (3)*

Lesdoelen

Materialen

Splitsen

- Doel 3: het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10.

Tijd

- Doel 4: het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren.

- leerwerkboek blz. 30-31
- antwoordenboek blz. 30-31
- observatieformulier

Extra

- remediëring doel 2: een klokje (per kind)

BLOK 7

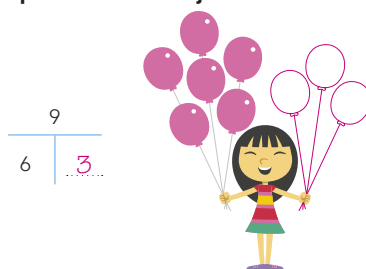
LES 14

DOEL 3

1

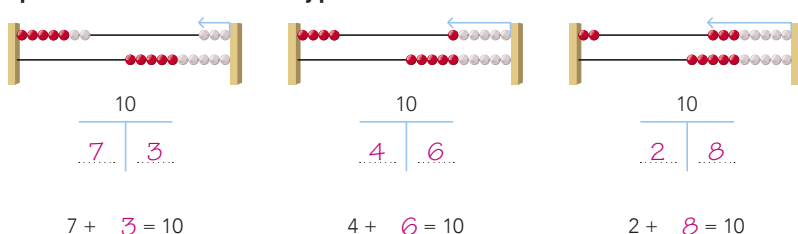
Splits en teken erbij.

2

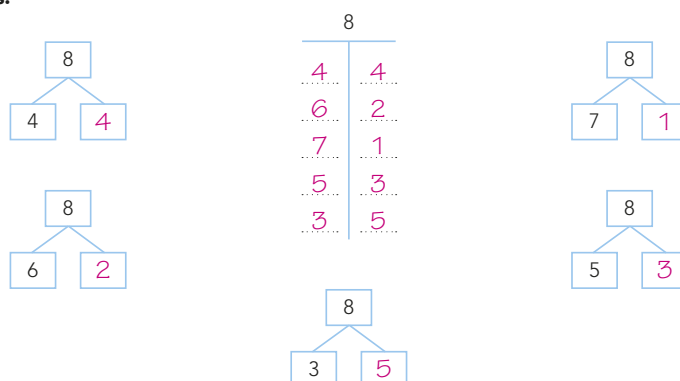
Splits en maak de som die erbij past.

3

Splits.

In deze les remediëren, herhalen of verrijken de kinderen de doelen uit de tweede week, afhankelijk van jouw observaties en de resultaten in les 10. Op de linkerbladzijde worden opgaven rond doel 3 aangeboden, op de rechterbladzijde opgaven rond doel 4.

De eerste opgave op iedere bladzijde is een transferopgave. In deze opgave laten de kinderen zien of zij het doel ook beheersen in een andere werkvorm of context.

OBSERVATIE

- Bekijk het observatieformulier.
- Richt je remediëring op de observatiepunten die nog niet voldoende worden beheerst.

zelfstandig werken

60

DOEL 4

1

Hoeveel uur later?

2 uur

...7 uur later

10 uur

...5 uur later

6 uur

...5 uur later

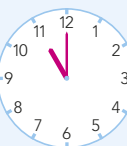
9 uur

...4 uur later

2

Hoe laat is het?

6 uur later

4 uur later

3

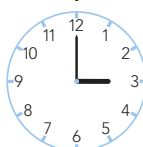
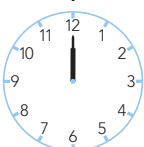
4 uur later.

04:00

08:00

11:00

09:00

- 2 Ze heeft dus 9 ballonnen. En als het meisje er nu 1 van de ene hand in de andere hand doet? Hoeveel ballonnen heeft ze dan? (nog steeds 9) Hoeveel in de ene hand? (5) En in de andere? (4) Je ziet: 9 kun je op verschillende manieren splitsen.
- 3 Teken de splitspaal van 9. Vul de splitspaal samen in. Bespreek de betekenis van de getallen. Waar zie je alle ballonnen? (de 9 bovenaan) Wat betekent de 6? (de ballonnen in de linkerhand) Wat betekent de 3? (de ballonnen in de andere hand)

Uitrekenen

- 1 Reken een aantal splitsingen van 9 uit. Bij het uitrekenen mag de splitsstrook van 9 gebruikt worden. Het is van belang dat de kinderen beide hoeveelheden in 1 keer overzien, zonder te tellen. Observeer hier scherp op. Laat de punt van het potlood tussen 2 bolletjes leggen. Welke splitsing zie je? (bijv. 5 en 4)
- Als de problemen met betekenisverlening en/of reflectie nog niet zijn opgelost, is de vertaalcirkel een goed didactisch middel om hieraan te werken.

REMEDIËRING DOEL 4

Voor dit doel is het kunnen klok kijken met hele uren een basisvereiste. Ga na of het kind hieraan voldoet.

- 1 Hoe laat stond je vanmorgen op? Hoe laat is het nu? Hoe lang ben je dan nu al wakker? Bespreek het belang van de tijdsduurberekening. Vertel hoeveel tijd je zelf nodig hebt 's morgens om alles te doen wat nodig is (douchen, eten, aankleden, hond uitlaten, boterhammen smeren...) en dat je om 8 uur op school moet zijn. Hoe laat moet je dan de wekker zetten?
- 2 Voor de kinderen die niet goed verder tellen / rekenen: Het is nu 5 uur. Wie weet hoe laat het is over 1 uur? Hoe laat is het over 2 uur? Laat het nu zien met je klokje: Het is nu 5 uur. Zet je klokje 2 uur later.
- 3 Neem 2 klokjes en zet beide klokjes op een heel uur, 9 uur en 11 uur. Hoe laat is het op de eerste klok? (9 uur) Hoe laat is het op de tweede klok? (11 uur) De eerste klok is de vroegste tijd. Op de tweede klok is het later. Hoeveel later is het op de tweede klok? (2 uur)
- 4 Zet het tweede klokje nu op 1 uur. Hoe laat is het nu op de tweede klok? (1 uur) De eerste klok is de vroegste tijd. Op de tweede klok is het later. Hoeveel later is het op de tweede klok? (4 uur)
- 5 Ga na of het kind begrijpt dat 9 uur vroeger kan zijn dan 1 uur.

Kinderen die de remediëring/herhaling succesvol afsluiten, kunnen het volgende blok zelfstandig met de conditietraining beginnen. Is dit niet het geval, plan dan extra rekentijd.

LESVOORBEREIDING

In les 15 is er ruimte om het blok af te sluiten. Denk aan de volgende mogelijkheden:

- De kinderen die nog niet aan een rekenplein zijn toegekomen, kunnen dit nu gaan doen.
- Bespreek opgaven van de rekenpleinen na met de kinderen die al in les 13 en 14 op het rekenplein zijn gestart.
- Bespreek de toetsopgaven met de kinderen die opvallende toetsresultaten hebben behaald.

Eindig met de blokevaluatie en vooruitblik.

REKENPLEIN LES 13

- 1 Zoek de verdwijnsommen en de bijna-verdwijnsommen. Welke sommen blijven dan over?
- 2 Kijk welk getal het machientje in gaat. Welk getal komt er dan uit?
- 3 De kinderen maken 5-sommen met geld. Het kind streept het geld door dat betaald moet worden en schrijft de som eronder.

REKENPLEIN LES 14

- 1 Tip: Denk ook aan 10 in 10 en 0.
- 2 Bij reeks 1: Wat heb je het snelst opgegeten? Daar zet je een 1 bij. Wat duurt het langst? Daar zet je een 4 bij. Bij de tweede rij plaatjes: Als je naar bed gaat, wat heb je dan het snelst gedaan? Wat duurt juist het lang?

Lesdoelen

Optellen en aftrekken

- Het kind herkent verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

Optellen en aftrekken

- Het kind herkent 5-sommen (aftrekken) en weet het antwoord zonder te tellen.

Splitsten

- Het kind beheerst de splitsingen t/m 10 en kan aanvullen t/m 10 met behulp van de splitsing van 10.

Tijd

- Het kind kan rekenen met tijdsduur vanaf hele uren, met hele uren.

BLOK 7
LES 13

REKENPLEIN

Zeven en zeven, wat krijg je dan?

Vul in.

9 - 9 = 0

4 - 4 = 0

6 - 5 = 1

7 - 6 = 1

5 - 4 = 1

8 - 8 = 0

5 - 4 = 1

2 - 2 = 0

10 - 9 = 1

Kleur en schrijf de som op.

2 euro 5

7 - 2 = 5

5 euro 5

8 - 5 = 3

4 euro 5

9 - 4 = 5

Vul in.

6 7 10 8 9

1 2 5 3 4

Kleur.

0 over 1 over 2 over

Kleur de verdwijnsommen en bijna-verdwijnsommen.

9 - 4 10 - 5 10 - 10

5 - 3 6 - 3 10 - 5

0 1

Heel fijn zand!

Vul in.

9 - 4 = 5

8 - 3 = 5

6 - 1 = 5

7 - 5 = 2

9 - 5 = 4

8 - 5 = 3

10 - 5 = 5

6 - 5 = 1

7 - 2 = 5

- leerwerkboek blz. 28-29 en blz. 32-33
- antwoordenboek blz. 28-29 en blz. 32-33
- toetsboek Blok 7

zelfstandig werken

50

blokevaluatie en vooruitblik

10

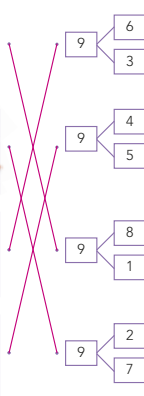
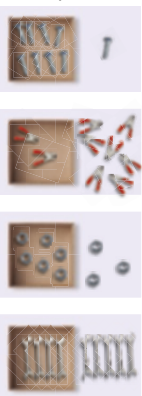
- 3 Je begint bij de klok, aan de linker- of aan de rechterkant. Als je aan de linkerkant begint, komen de uren erbij. Als je aan de rechterkant begint, gaan de uren eraf. Hoeveel uren zijn alle uren bij elkaar? (24 uren) Dat is gelijk aan een... (dag en een nacht).

BLOKEVALUATIE EN VOORUITBLIK 10

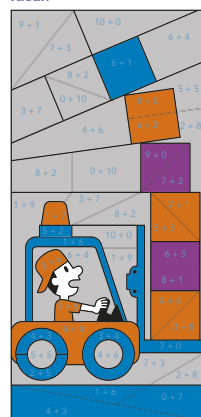
- 1 Laat de kinderen het scorebord van dit blok voorin het werkboek invullen.
- 2 Inventariseer en bespreek wat de kinderen op het scorebord hebben ingevuld.
- 3 In het volgende blok werken jullie zelfstandig aan deze doelen in de conditietraining.
- 4 Bekijk de rekenmuur en wijs op de gearceerde bouwstenen. In het volgende blok maken jullie ook dit soort opgaven in de conditietraining. Jullie leren om dit vlot te doen.

BLOK 7
LES 14**REKENPLEIN**

Wat hoort bij elkaar?
Trek een lijn.

Kleur.

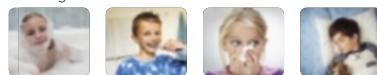
samen 7 samen 8
samen 9 samen 10

Van kort naar lang.
Hoe lang duurt het opeten?
Zet van kort naar lang. Schrijf er een 1, 2, 3 of 4 bij.

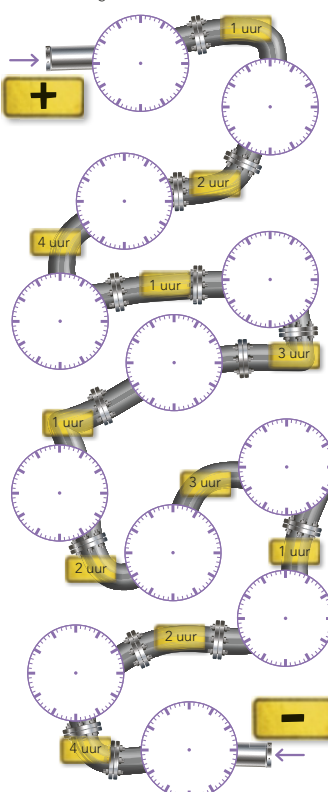
4 2 1 3

Hoe lang duurt het?

3 2 1 4

Tijdmachine
Teken de wijzers.
→ steeds later.
← steeds vroeger.

Vul in.

	10	1	10
1	9	2	9
2	8	3	8
3	7	4	7
4	6	5	6
5	5	6	5
6	4	7	4
7	3	8	3
8	2	9	2
9	1	10	1
10	0	11	0

lichtbruin

